

Institutionen för samhällsvetenskap
Avd. Geografi och Turism
C-uppsats i Kulturgeografi 10 p

Regional identitet - när gränser ändras

Regional identity - when borders change

Författare: Rikard Dagerbäck 790731-6751

Handledare: Bertil Lundberg

2006-01-23

Sammanfattning

Den här uppsatsens syfte är att ta reda hur olika regionala sammanslagningar eller en regions expansion kan komma att påverka människan på mikronivå, därtill skaffa sig en större förståelse för vad regionala identiteter och dess samspel mellan och inom olika regioner innebär och även skaffa sig en ökad förståelse för fenomenet ”vi mot dem”. Fokus i uppsatsen är det förslag som Regeringens Ansvarskommitté tagit fram angående en sammanslagning av Sveriges län till nio regioner, där uppsatsen kommer att behandla vad som händer med människors regionala identitet vid en sådan sammanslagning. Förslaget innebär då att Värmlands och Örebro län ska slås samman.

Uppsatsen är uppbyggd på studier av aktuell litteratur, dels genom tidsskrifter om politisk och kulturell geografi och dels genom noga utvald litteratur främst inom ämnet kulturgeografi. Den litteratur som studerats och valts ut har även använts som teoretiska referensramar, på vilken intervjufrågor baseras. Uppsatsen är således även delvis uppbyggd på djupintervjuer, vilka sedan jämförs och analyseras tillsammans med teorin med hjälp av en analysmodell.

Karlstadbor har en väldigt stark identitet som värmlänningar, vilka då har sin identitet starkt kopplat till landskapet Värmland. Administrativa gränser av olika slag är inte så betydelsefulla när det handlar om människors identitet. Då Värmland har ett så starkt varumärke i landskapet så är det främst landskapet som identiteten grundar sig i vilket då innebär att en ny gränsdragning inte spelar någon större roll för den värmländska identiteten. Med en stark identitet tillkommer många olika företeelser. De Karlstadbor som intervjuades för denna uppsats ansåg t.ex. att Örebro län inte vara lika kulturellt betingat och inte lika vackert landskap som Värmland. Det framkom att de största kopplingarna som gjordes till Örebro län var av negativ art. Vidare så är den hänsyn som Ansvarskommittén tagit angående vad som händer med människors regionala identitet vid en eventuell sammanslagning inte tillräcklig. Rapporten har klargjort för vissa företeelser men ej belyst de olika faktorerna som påverkar vår regionala identitet, i någon större utsträckning, vilket anses som otillräckligt.

Förord

Här skulle jag vilja passa på att tacka alla ni som gjort denna uppsats möjlig att genomföra. Stor hjälp har erhållits av forskare vid Karlstad universitet vid urval av den litteratur som sedermera kom att användas som teoretiska referensramar. De respondenter som intervjuats i uppsatsen har alla kommit till stor nytta, speciellt de som erhöll och gav tips om litteratur och alternativa källor.

Rikard Dagerbäck

1. INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 PROBLEMMOMRÅDE	5
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	6
1.4 AVGRÄNSNINGAR	6
1.5 VETENSKAPLIGT SYNSÄTT	7
1.6 VALIDITET OCH RELIABILITET	8
1.7 KÄLLKRITIK	8
1.8 MÅLGRUPP.....	9
2. METOD	10
3. TEORETISKA REFERENSRAMAR.....	13
3.1 POLITISK GEOGRAFI. EN INTRODUKTION	13
3.2 REGIONAL IDENTITET: INTERN PÅVERKAN	14
3.3 DEN KOLLEKTIVA STATEN, VI OCH DEM	18
3.4 SAMMANSLAGNING AV REGIONER, VÄSTRA GÖTALAND SOM EXEMPEL	23
3.4.1 Svensk regional indelning ur ett historiskt perspektiv	26
3.4.2 Regionalism och regionalisering.....	28
4. EMPIRI	30
4.1 ANSVARSKOMMITTÉNS RAPPORT	30
4.1.1 Ansvarskommitténs rapport beträffande regional identitet	30
4.2 DET VÄRMLÄNDSKA VARUMÄRKET	32
4.3 VAD ÄR VÄRMLÄNDSKT?.....	32
4.4 INTERVJUSAMMANFATTNING	33
5. ANALYS	39
5.1 ORSAKER	39
5.2 KONSEKVENSER	44
6. SLUTSATSER	47
7. VIDARE FRÅGOR OCH SLUTDISKUSSIONER.....	50
KÄLLFÖRTECKNING	
BILAGA 1, INTERVJUFRÅGOR 1	
BILAGA 2, INTERVJUFRÅGOR 2	

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Efter att sett ett nyhetsinslag på SVT om ett förslag på en sammanslagning av Sveriges län till nio regioner, vilket då skulle komma att innebära att Värmlands och Örebro län slås samman, började mitt intresse för regional identitet att gro. För en kulturgeograf är begreppet regional identitet väldigt viktigt och då förslaget om en sammanslagning handlar om nya gränsdragningar i Sverige, de klassiska länsgränserna skall i så fall således raderas, är det väldigt intressant att studera hur människor upplever dessa ändringar med tanke på var och ens regionala identitet.

Denna uppsats behandlar alltså begreppet regional identitet. Hur en människas regionala identitet påverkas när nya gränser dras. En persons regionala identitet varierar beroende av i vilken situation personen befinner sig. Om en man från Hagfors får frågan var han kommer ifrån om han är i Karlstad så är det högst troligt att han säger att han kommer ifrån Hagfors. Om han däremot befinner sig t.ex. i Stockholm kanske han väljer att säga att han är från Värmland. Om han sedan får frågan om han befinner sig utomlands så kanske han väljer att svara att han är från Sverige. På detta vis skiljer den regionala identiteten sig beroende av vilken skalnivå man befinner sig på.

Denna undersökning kommer endast att behandla Karlstadbor och blir således ur ett visst synsätt, från en viss skalnivå, vilket måste beaktas av såväl läsare som författare. Det finns många intressanta problem att utreda vad gäller denna eventuella sammanslagning. Går det exempelvis att ha två centralorter i en region eller måste någon av de två största städerna att ge vika, och kanske ännu viktigare, finns det någon form av rivalitet mellan de två centralorterna Karlstad och Örebro och hur ter sig i så fall den rivaliteten om en sammanslagning sker? Det finns som synes många intressanta infallsvinklar och undersökningsobjekt inom denna problematik och avgränsningar kommer så småningom att göra sig allt tydligare ju mer problemområdet undersöks.

1.2 Problemområde

Vetenskapliga undersökningar för en kulturgeograf består till stor del av att förstå betydelsen av begrepp som rum, plats, landskap och omgivning samt förhållandena mellan dessa och människan. Kulturgeografi handlar således till stor del om att studera samhället/en och individer/grupper i relation till plats, rum och tid.

Problemområdet i denna uppsats behandlar regional identitet, vilket då ur ett geografiskt perspektiv är ett förhållande mellan människa och plats eller rum. Regional identitet i detta fall syftar på det förslag som i dagarna är aktuellt med en sammanslagning av områden. Landskap och län ska, enligt det exempel som förts fram, slås ihop och bilda nio regioner. Undersökningssyftet är inte att se på de administrativa eller ekonomiska aspekterna av den eventuella hopslagningen utan snarare på de sociala. Vikten kommer att läggas på hur respondenter från Karlstadsområdet känner inför en sådan hopslagning mellan Värmlands och Örebro län. Vilka fördelar och nackdelar som kan utkristalliseras,

om hopslagningen kommer att skapa en viss platslöshet eller en ny platsidentitet eller om hopslagningen inte har någon betydelse för människor annat än ur ett administrativt perspektiv.

1.3 Syfte och Frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att ta reda på hur olika regionala sammanslagningar eller en regions expansion kan komma att påverka människan på mikronivå. Ett sätt att fånga problematiken är att skaffa sig en större förståelse för vad regionala identiteter och dess samspel mellan och inom olika regioner innebär. För att klargöra detta måste en förståelse för människans psykologiska mekanismer behandlas. Uppsatsen behandlar hur människor reagerar när deras regionala identitet plötsligt förändras, på ett eller annat sätt.

Det blir även viktigt att reda ut om någon hänsyn tagits till människans regionala identitet när sådana sammanslagningar utförts tidigare, t.ex. Västra Götaland, och även om det nu tas någon hänsyn till människans regionala identitet om en sammanslagning av Värmlands och Örebro län skulle träda i kraft. För att få en ökad förståelse för fenomenet regional identitet blir det även viktigt att undersöka "vi mot dem" mentaliteten, vad det är samt om det existerar något sådant mellan Örebro och Värmland län. Vikten kommer dock att läggas på hur Karlstadbor uppfattar en sådan sammanslagning, med tanke på regional identitet.

Syftet skall förklaras med följande frågeställningar:

Hur påverkas Karlstadbornas regionala identitet om det sker en sammanslagning av Värmlands och Örebro län?

På vilket sätt har hänsyn tagits, vad gäller Karlstadbors regionala identitet, i Ansvarskommitténs rapport? Är den hänsyn i så fall tillräcklig?

Vad symboliserar Örebro län för Karlstadbor?

1.4 Avgränsningar

Uppsatsen kommer endast att behandla hur Karlstadbor förhåller sig till en eventuell sammanslagning av Örebro och Värmlands Län och inte hur Värmlänningar eller Närkingar i övrigt ser på sammanslagningen.

Vid intervjuerna kommer respondenterna att noga väljas ut för att skapa en så stor bredd som möjligt, vad gäller t.ex. kön, ålder, etnisk bakgrund osv. Det är dock viktigt att komma ihåg att respondenterna ej kan generalisera en hel folkgrupp utan endast svara för sig själva som enskilda individer. Det går t.ex. inte att fråga en kvinna om hennes ställningstagande till feminism och sedan fastslå att alla kvinnor delar hennes åsikt.

Uppsatsen har ej något särskilt kapitel för begreppsförklaringar, detta då de begrepp som används i stor utsträckning är väldigt komplexa och förklaras efterhand i varje kapitel. Begreppsförklaringen bakas således in i uppsatsen och får inget eget kapitel.

1.5 Vetenskapligt synsätt

”Hermeneutik som humanvetenskap studerar objektiviseringarna av mänsklig kulturell verksamhet som texter för att genom tolkning av dem blottlägga den avsedda eller uttryckta meningen, för att upprätta gemensam förståelse eller möjligen till och med samförstånd, och allmänt i syfte att förmedla traditioner så att mänsklighetens historiska dialog kan fortsätta och fördjupas.” (Kvale, 1997 s 50)

Då författaren är väl medveten om detta förhållningssätt och inte kan se forskningen som renodlat objektiv, utan snarare att det finns en viss förförståelse som sedan kan komma att utvecklas/byta riktning osv. beroende på hur information tolkas, så är uppsatsens ansats av hermeneutisk karaktär där tolkning sker i ett förhållande till en kontext eller ett sammanhang. Kunskaparen, författaren till uppsatsen dvs. jag, granskar och utvecklar sitt perspektiv (sin förförståelse) alltså sitt sätt att se på verkligheten, dvs grundläggande antaganden och uppfattningar om omvärldens beskaffenhet. Dessa kan vara och är ofta omedvetna, oreflekterade och underförstådda samt ibland fördomsfulla. (Goldkuhl 1998 s 12ff)

Enligt Göran Goldkuhl, vid Linköping Universitet, går det att artikulera sin förförståelse med hjälp av en s.k. *perspektivanalys*. (Goldkuhl 1998 s 12ff)

Ingen perspektivanalys kommer att göras i denna uppsats, iallafall inte i den utsträckning som Goldkuhl förespråkar. Dock finns det en medvetenhet om att uppsatsen kan bli färgad till viss mån.

Den kvalitativa forskningsintervjun är en form av samtal där vad som sägs förvandlas till texter som sedermera skall tolkas. Enligt Kvale så är hermeneutiken dubbelt relevant för intervjuforskning. Först genom att kasta ljus över den dialog som skapar de intervjutexter som skall tolkas och genom att klarlägga den process där intervjutexterna skall tolkas. (Kvale, 1997 s 49)

Sett ur ett humanistiskt perspektiv, blir det individen som subjekt, alltså värderingar, erfarenheter och åsikter, som hamnar i centrum. För uppsatsen viktiga begrepp så som regional identitet, platslöshet och ”vi mot dem” perspektiv kan med denna metod redas ut och fås mer förståelse för. Inom humanistisk ansats är det nog så viktigt att kunskaparen agerar som ett medvetet subjekt, med andra ord så blir kunskaparens självförståelse och medvetenhet viktiga inslag inom forskningen. Åsikter och känslor prioriteras här före siffror och statistik. (Kitchin & Tate, 2000 s 25)

Metodvalet för humanistisk ansats är bl.a. djupintervjuer och enkäter där man är ute efter attityder och åsikter, vilket kommer att spegla denna undersökning på ett bra sätt och kommer att anammas.

1.6 Validitet och reliabilitet

Alltför hög reliabilitet vid en kvalitativ undersökning av sorten djupintervjuer kan komma att motverka intervjuens kreativitet och föränderlighet, även om det ligger i ett visst intresse att motverka godtycklig subjektivitet (Kvale, 1997 s 213). Dock så måste en undersökning vara av tämligen hög reliabilitet för att anses trovärdig.

Vad gäller de teoretiska referensramar som används till uppsatsen anses reliabiliteten vara god. Den litteratur som använts är noga utvald efter diskussioner med forskare vid Karlstad universitet samt efter genomgång av de tidsskrifts- databaser som universitetet har att tillhandahålla. När det gäller respondenterna är det mer osäkert, det handlar om människor och alla är olika, dock besitter två av respondenterna stor kompetens inom området. Liknande diskussioner med andra människor kan leda åt ett helt annat håll, t.ex. när intervjuer utförs med människor som ej är lika insatta inom området eller ej är av akademisk bakgrund. Samtliga respondenter i denna undersökning är dock av akademisk bakgrund med någon form av koppling till kulturgeografi, regional identitet och den Värmländska turismnäringen.

Validitet är ett mått på om en vis fråga eller undersökning mäter eller beskriver det man vill att den ska mäta eller beskriva, med andra ord så ska frågorna rikta sig mot vad som skall undersökas och inget annat. (Bell, 2000 s 90)

Dock kan det te sig så att en kvalitativ undersökning ibland uppfattas som icke giltig, eller av låg validitet, av en del forskare. Detta beror främst på att validitet är ett positivistiskt begrepp och enligt den klassiska positivistiska mallen skall all forskning kunna mätas i siffror och tabeller, vilket gör att faktorer som anses viktiga för denna uppsats så som personliga åsikter inte anses ha en hög validitet inom vissa områden. (Kvale, 1997 s 215f)

Uppsatsens validitet kan då komma att handla om huruvida frågeställningarna är rätt formulerade för det som skall undersökas och att resultaten sedan kan ses som tillförlitliga. Validiteten för den här uppsatsen anses vara god även om det handlar om en kvalitativ undersökning. Detta p.g.a. att kunskap inte alltid behöver spegla den objektiva verkligheten utan kan betraktas som en social konstruktion av verkligheten. Sanning blir då något som kan komma att skapas genom dialog. Valida kunskapsanspråk framträder, enligt Kvale, när *"konkurrerande tolkningar och handlingsalternativ diskuteras och blir föremål för förhandlingar bland medlemmarna av en gemenskap."* (Kvale, 1997 s 216)

Då uppsatsen metod speglas av en kvalitativ undersökning, vilket i detta fall innebär djupintervjuer med noga utvalda respondenter, samt av en litteraturstudie, där litteraturen är noga utvald i samarbete med forskare inom ämnet kulturgeografi, kan uppsatsen uppfattas vara av god validitet.

1.7 Källkritik

Den litteratur som valts ut som teoretiska referensramar till denna uppsats är ett urval av all den litteratur som inför en uppsats måste bearbetas. Litteraturen är med andra ord vald, främst av författaren, efter att jag sökt efter titlar och nyckelord i böcker, artiklar och tidsskrifter som för uppsatsen är relevant. Handledare, respondenter och andra forskare

vid Karlstad Universitet har också varit till stor hjälp vad gäller urval av litteratur då jag erhållit flera bra tips från dem.

Litteraturen är, vilket källförteckningen förtäljer, sträcker sig över en väldigt lång tidsperiod. Detta för att så mycket som möjligt, vad gäller både klassiska teorier som modern och ny forskning, ska täckas in och ge uppsatsen en så stor bredd som möjligt. Snöbollsmetoden har i viss mån tillämpats då källförteckningar i olika böcker studerats och tillvaratagits, detta bl.a. för att uppsatsen skall präglas av primärkällor i så stor omfattning som möjligt men också för att jag ska få så mycket kunskap som möjligt om ämnet. Ejvegård skriver t.ex. att forskaren i så stor utsträckning som möjligt skall hålla sig till primärkällor och försöka göra sig oberoende av sekundärkällor (Ejvegård, 2003) Detta är väldigt svårt att helt och hållet rätta sig efter men vissa oundvikligt viktiga primärkällor har i denna uppsats tagits med.

1.8 Målgrupp

Uppsatsen bör användas vid vidare studier inom området regional identitet samt studier om den eventuella sammanslagningen. Den primära målgruppen är således intressenter och studenter som studerar inom dessa ämnen, vilket då innebär att de teoretiska referensramar och den empiri som finns i uppsatsen kan användas som en rik källförteckning och slutsatser som en språngbräda för ytterligare studier.

2. Metod

Uppsatsen kommer att behandla en mängd olika teorier, alla med någon form av koppling till regional identitet. Denna typ av undersökning är en form av insamling av data, i detta fall av sekundär data då det rör sig om litteratur. När urvalet av teorier gjorts och behandlas kommer den empiriska undersökningen att genomföras med de utvalda teorierna som utgångspunkt.

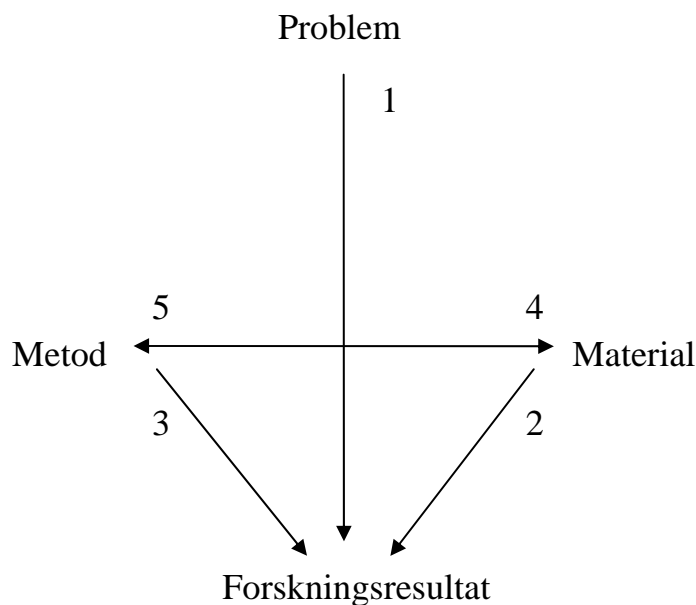
För att få fram svar på frågeställningar och relevant material till uppsatsen kommer det att genomföras ingående djupintervjuer med noga utvalda respondenter, i detta fall forskare vid Karlstad universitet samt Uppsala universitet samt andra respondenter med någon form av koppling till ämnet, för att få deras syn på problematiken. Kvalitativa studier innebär att kunskaparen samlar in kvalitativ data från primära källor. Detta kan göras på två sätt: Genom intervjuer eller observationer. I denna undersökning har det genomförts ett antal intervjuer för att få ett bredare perspektiv på problemområdet samt för att reda ut frågeställningarna. När det gäller *djupintervjuer* av den här typen är det viktigt att på förhand bestämma hur intervjun ska gå till, hur mycket frihet man är villig att ge respondenten, om intervjuaren ska hålla sig till ett fast manus eller öppna frågor osv.

Det finns fem huvudkategorier att hålla sig till. Dessa är:

- Den stängda kvantitativa intervjun
- Den strukturerade öppna intervjun
- Intervjuguide taktiken
- Den informella konversationsintervjun
- Gruppdiskussionen

Det tillvägagångssätt som kommer att användas vid djupintervjuerna i denna uppsats kommer att vara intervjuguide taktiken. Detta innebär att intervjuaren utgår från några huvudfrågor och styr sedan inte intervjun med en mängd frågor utan utgår från respondentens svar och ställer därefter följdfrågor. Denna taktik kommer att användas därför att det måste finnas någon form av struktur vid en intervju samtidigt som respondenten bör få så pass fria tyglar att inte han/hon känner sig helt styrd av exempelvis ett enkät häfte. (Kitchin & Tate, 2000 s 213ff)

Det är även viktigt att komma ihåg att valet av metod påverkar uppsatsens slutsatser och därmed forskningsresultatet. Metoden som utförs i denna uppsats är en kvalitativ intervjuteknik och om metoden utförts annorlunda t.ex. med en kvantitativ enkätundersökning kan även slutresultatet komma att se annorlunda ut, något som bör finnas i åtanke hos både författare som läsare. För att på ett tydligare sätt visa problematiken har jag valt att använda mig av en figur av professor Rolf Ejvegård vilken påvisar hur den valda metoden påverkar slutresultatet.

Figur 1. Problem, metod och material påverkar forskningsresultatet. (Ejvegård, 2003 s 77)

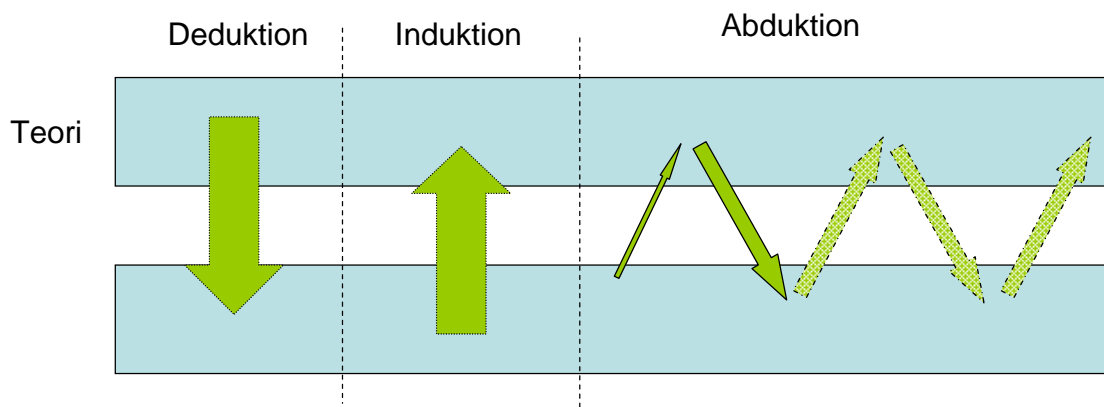
Intervjufrågorna baseras helt på de teoretiska referensramar som presenteras i kapitel 3 och först efter godkännande och genomgång av frågorna med handledare kommer de att användas. De två första intervjuerna kommer att hållas med forskare vid Karlstad Universitet samt Uppsala universitet som är involverade i allra högsta grad med fenomenet regional identitet. De intervjuerna kommer främst att användas i syfte för att reda ut vissa begrepp men självklart även för att få fram lite åsikter som kan hjälpa till med uppsatsens problem då respondenterna är väldigt kompetenta inom området.

Resterande intervjuer kommer, precis som nämnts tidigare, att hållas med personer med mer eller mindre koppling till problemområdet, vilka i denna uppsats representerar karlstadbornas åsikter. Det handlar här om individer med akademisk bakgrund som har varit eller är involverade i kulturgeografi och turismnäringen i Värmland. De frågorna kommer att skilja sig något från de frågor som ställs till forskarna. Detta dels p.g.a. att de antagligen inte är lika insatta i problematiken och dels p.g.a. att jag hoppas utveckla min förförståelse efter de första intervjuerna, i sann hermeneutisk anda, så att även intervjufrågorna utvecklas något. Exempelvis så kommer frågorna att utformas/förbättras något efter den första intervjun då förförståelsen växer. Det är alltså inte frågan om en statistik jämförelse av något slag utan människors åsikter och värderingar samt erfarenhet ligger i fokus i denna uppsats.

Uppsatsens tillvägagångssätt är primärt av deduktiv ansats. Detta innebär att studier av aktuell litteratur (sekundär data) samt diskussioner med personer som anses för ämnet relevanta (primär data) har hållits med forskare vid Karlstads- och Uppsala universitet samt med noga utvalda övriga respondenter. Detta för att kunskapen och intresset av regional identitet där är mycket högt. Intervjufrågorna baseras enligt deduktiv ansats på

de teoretiska referensramar som använts i kapitel 3. Inledningen i kapitel 3 avslöjar hur den teori som använts hittats samt varför den är relevant för uppsatsen. Uppsatsen kommer även att präglas utav abduktion vilket innebär en växelverkan mellan deduktiv ansats, där teorin ger empirin, och induktiv ansats, där empirin ger teorin. Det är väldigt svårt att endast anamma en typ av ansats, så även i detta fall vilket innebär att abduktion använts till viss del. Det har under intervjuerna förekommit olika förslag på teoretiska referensramar samt olika källhänvisningar som under arbetets gång undersökts och använts respektive sållats bort. På det viset har en viss form av abduktion använts.

Strategier / forskningsansatser

Figur 2. Strategier/forskningsansatser. Källa: Föreläsningsmaterial av Lennart Ljung, lärare vid informatikinstitutionen vid Karlstad universitet

3. Teoretiska referensramar

Denna uppsats behandlar Karlstadsbors regionala identitet. Hur de skulle påverkas av det förslag som är aktuellt om en sammanslagning av Sveriges län till nio regioner, vilket då enligt Ansvarskommitténs rapport skulle innebära att Värmlands och Örebro län slås samman. En viktig aspekt i uppsatsen blir då att reda ut vad regional identitet är för något, vilken betydelse det kan tänkas ha, var det kommer ifrån samt vilka faktorer som kan tänkas påverka. Det är även viktigt att tidigare forskning om både regional identitet och regionala sammanslagningar belyses och används som teoretiska referenser. Detta görs genom noga utvald litteratur dels från böcker där ämnena politisk geografi, kulturell geografi och regional identitet tas upp och dels genom både klassiska och relativt nya artiklar från sökdatabaserna ScienceDirect och Academic Search Elite. Dessa bägge databaser har noga sökts igenom och resultatet har blivit några utvalda artiklar, vilka kommer att användas som teoretiska underlag för uppsatsen.

I slutet av varje delkapitel i kapitel 3 görs en sammanfattning tillsammans med en koppling till uppsatsens problemområde. Detta därför att det ibland kan vara väldigt rörigt för läsaren att hålla reda på vad som sagt i de olika teorikapitlen och även en liten förklaring till varför den valda teorin är relevant för uppsatsen.

Vad gäller regional identitet kan kort sägas att regional identitet påverkas av två faktorer; intern- och extern påverkan. I kapitel 3.2 kommer den förstnämnda att presenteras och diskuteras i enlighet med forskaren Tomas Jordan.

3.1 Politisk geografi. En introduktion

Då uppsatsens huvudämne är att behandla och använda begreppet regional identitet blir det även viktigt att undersöka näraliggande begrepp. Ett sådant begrepp, som förövrigt ej kommer att helt kungöras då begreppet är väldigt komplext, är politisk geografi. För att förstå hur regional identitet uppkommer och gränsdragningars betydelse är det viktigt att även ha en inblick i vad politisk geografi är för något.

Politisk geografi har under historien kommit att ha olika innebörd. Aristoteles t.ex., vilken teoretiserade mycket om bl.a. miljödeterminism, alltså förhållandet mellan människa och plats, hade en typ av syn av politisk geografi. En syn som även om den har förändrats över tiden, fortfarande lever kvar i hög utsträckning, bl.a. genom moderniseringsteorier och dyl. (Glassner & Fahrner, 2004 s 4f)

Aristoteles har haft en mängd efterföljare inom den politiska geografien och en utav de mest kända, även kallad den politiska geografins fader, var även han övertygad om det miljödeterministiska tänkandet. Denna man var Fredrich Ratzel och p.g.a. hans vikt inom såväl kulturgeografi i allmänhet och politisk geografi i synnerhet kommer han att presenteras mer ingående i kapitel 3.3.

Enligt Nationalencyklopedin så är politisk geografi, *”den del av geografien som studerar sambandet mellan auktoritet (makt) och geografiskt rum. Traditionellt har politisk*

geografi inriktats på studier av staten och dess territorium samt förhållandet till andra statsterritorier, ofta i historisk belysning". (www.ne.se, 051202)

Forskare anser dock att politisk geografi är ett sådant brett begrepp och innefattar ett väldigt stort område, vilket gör det svårt att definiera, eller avgränsa till endast en innebörd. Många forskare har under en lång tid givit olika typer av definitioner åt begreppet och för att försöka förstå och greppa begreppet så har jag försökt att finna en gemensam nämnare av alla de definitioner som nämns i Glassner & Fahrers bok "*Political Geography 3rd Edition*". Även om de flesta definitioner som nämns i boken skiljer sig på en eller flera punkter så kan man ändå konstatera att politisk geografi är ett politiskt fenomen inom ett visst territorium samt skillnader mellan olika territorium och relationen mellan människa och natur. (Glassner & Fahrer, 2004 s 3f)

Enligt Thomas Lundén, redaktör för de sammanställda forskningsrapporterna i boken *Politisk Geografi, En uppsatsantologi*, handlar politisk geografi om förhållandet mellan å ena sidan rummet och å andra sidan auktoritativa beslut och reglering inklusive maktutövning. Vidare skriver Lundén att politisk geografi omfattar studiet av sambandet mellan makt och territorium. Utövandet av makt för att vinna eller behärska territoriet. (Lundén, 2000 s 1)

Sidaway m.fl. anser att synen på politisk geografi skiljer sig, ibland ganska radikalt, beroende av t.ex. kulturella och språkliga skillnader. De anser att politisk geografi i viss mån har blivit ett begrepp som för västerlänningar fått en viss betydelse i den anglosaxiska skolan och att politisk geografi, bl.a. genom språkliga skillnader, är ett begrepp som är mycket mer komplext. Det behövs en mer öppen syn på politisk geografi, ett erkännande att även den anglosaxiska skolan behöver kompletteras av andra sociala synsätt än bara den västerländska. (Sidaway m.fl., 2004 *Political Geography Vol 23*) Detta är en reflektion som är viktig att nämna, så att både läsare och författare förstår att uppsatsen antagligen blir färgad, på ett eller annat sätt.

Detta kapitel har givit en kort introduktion några av de innebörder som politisk geografi har fått under historien och har i dagsläget detta för att denna uppsats kommer vidrör politiskt geografi i den utsträckningen att det rör sig om olika territorier eller regioner/geografiska områden, i vilka det finns vissa skillnader, både politiska som dialektala osv. t.ex. vad gäller skillnader mellan Örebro och Värmlands Län.

3.2 Regional identitet: intern påverkan

Tomas Jordan diskuterar om *psykets geopolitik* i boken *Geo-politik, en antologi* av Alvestam och Falkemark och det är den artikeln som hamnar i blickfånget och blir utgångspunkten detta kapitel. Jordan menar att mellan de bägge världskrigen blev geopolitik i mångt och mycket ett redskap för att legitimera och effektivisera stormakters internationella maktutövande och territoriella expansion (Alvestam & Falkemark, 1992 s 210).

Vidare skriver han att de flesta av geopolitikens förgrundsfigurer var av militärisk härkomst, vilket även får konsekvenser för själva begreppet geopolitik. Med detta synsätt är det nästan ofrånkomligt att inte koppla den geopolitik som yrkesofficeren Karl

Haushofer bedrev under 1920 och 30- talen med de teorier som Ratzel hade om staten som organism.

Det finns dock något som de klassiska teorierna missar, vad gäller den geopolitiska synen och som måste klaras upp för att kunna använda geopolitisk ansats vid t.ex. studier av internationella konflikter osv. i dagsläget. Jordan anser i artikeln att; för att förstå geopolitik krävs det en djup insikt i de psykologiska mekanismer som ligger bakom enskilda människors och grupperns identifikation och lojalitet med nationalistiska strävandet, snarare än att bortse från individens behov och inre påverkan. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 210)

Det är enligt Jordan viktigt med ett psykologiskt synsätt. Dels för att få förståelse om de omedvetna föreställningar som kan komma att påverka forskarens egen uppfattningsförmåga av omvärlden och dels för att få förståelse om orsaker till internationella och interetniska konflikter genom att peka på omedvetna kollektiva processer. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 211)

Jordan tar, i artikeln, upp de olika djuppsykologiska skolorna och bearbetar dem en och en. Detta teoriavsnitt handlar dock ej om att försöka ge en omfattande förklaring av vad djuppsykologi är vilket innebär att de olika skolorna kommer att nämnas och beröras till viss mån men inte i samma utsträckning som Jordan beskriver. För vidare läsning rekommenderas Tomas Jordans artikel i Alvestam & Falkemark, 1992. De olika skolorna som tas upp är som följer:Psykoanalytisk, Neo-reichiansk psykologi, Humanistisk psykologi, Jungiansk psykologi samt Transpersonell psykologi. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 212)

Enligt Jordan består människans psyke av två delar, dels en medveten del vilken han väljer att kalla jaget och dels en omedveten eller snarare undermedveten del. Vidare nämner han att det undermedvetna är väldigt komplext då det handlar om sådant som inte ”ryms” i det medvetna, men som lätt kan ”hämtas upp” vid behov. Objekt i omvärlden kan t.ex. bli omedvetna symboler för omständigheter som egentligen rör vårt eget psyke och vår egen kropp. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 212). För att förstå en människas regionala identitet blir det således väldigt viktigt att även få en inblick i hur en människas medvetna och undermedvetna fungerar.

Vad gäller regional identitet, och även geopolitik i stort, diskuteras ofta problematiken om gränserna mellan oss och dem. Jordan menar att diskussionen börjar utifrån individen. Vad som anses vara jag och icke jag. Individen drar en gräns mellan vad som anses vara det psyke och den kropp man identifierar sig med som jag och resten. Känslor av hat, maktlystnad, skräck m.m. erkänns inte som sina egna utan individen söker källor till dessa känslor, vilket ofta resulterar sig i att känslorna tillämpar sig något lämpligt objekt i omvärlden. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 215)

Jordan menar då att geopolitiska gränser mellan vi och dem egentligen avspeglas av det egna jaget, om egenskaper som egentligen hör hemma i individen själv.

Vad är det då som gör att människan känner så här? Vad är det som är källan till dessa inre konflikter. Listan skulle kunna göras lång även här men för att, i så lång utsträckning som möjligt, endast fokusera på uppsatsens problemområde kommer även detta att begränsas i hög utsträckning. Jordan tar här upp fem olika teorier och här kommer de att användas som koppling till uppsatsens problemområde, snarare än att djupanalyseras.

Den första teorin är *objektivitetsteorin*. Här handlar det om barnets tidiga utveckling med modern, om hur spädbarnet inte har några klara gränser mot omvärlden utan måste förlita sig på sin mor. Spädbarnet har svårt att se "gråskalan", dess bilder blir antingen goda eller onda. Om barnets känslomässiga miljö sedan är gynnsam så lär sig barnet att integrera både sina egna och moderns positiva och negativa sidor till en helhet, vilket då innebär att barnet kan växa upp och se den "gråskala" som finns i vardagen. Om barnet blir störd under sin utveckling genom att han/hon separeras från modern eller har en moder som är oförmögen att relatera till barnet, lär barnet sig inte att integrera gott och ont. Barnet ser således världen som absolut i antingen god eller ond, svart eller vit, vi och dem osv. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 216)

Den andra teorin som Jordan tar upp är *Narcissism*. Om ett barn bemöter fientlighet, kyla ointresse etc. istället för kärlek, uppskattning och respekt uppfattas detta som att han/hon inte duger till och inte är värt att älskas. Detta kan då resultera i att barnet utvecklar narcissism och därigenom blir en narcissist. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 217)

En narcissist är då en person som ständigt försöker upprätthålla en överdrivet positiv bild av sig själv men utan att egentligen bli av med de fientliga känslorna som inplanterades vid ung ålder. Detta resulterar i en klar gränsdragning mellan utsida och insida där narcissisten försöker att håla ute de negativa känslorna, dock misslyckande, på utsidan och koncentrera de positiva på insidan. Även detta går att koppla till en makronivå där utsidan blir det onda och insidan det goda i vardagen. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 217) Utsidan kan då vara det som är svårförklarligt och besynnerligt och insidan vad som känns tryggt och "hemma".

Jordan tar även Freuds teorier och det i freudianska kretsar kända begreppet *Oidipuskomplexet*. Oidipuskomplexet är den fas i ett barns utveckling då barnet brottas med kärleken till föräldern av motsatt kön och rivaliteten med föräldern av motsatt kön. Ur det manliga perspektivet handlar det om att pojken vill ta sin faders plats och gifta sig med sin mor. Det paradoxala ligger i att pojken även tycker om sin far och får stora skuldkänslor då han fantiserar om detta. Det vanliga, säger Jordan, är dock att pojken så småningom inser att han inte kan ta sig faders plats utan försöker istället att imitera honom. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 218)

Det kan dock uppstå problem. Aggressiviteten mot faders kan sjunka in i det omedvetna och upplevs som ett hot, något som finns utanför individens trygghet. Individerna börjar då att försöka finna lämpliga källor till vad som kan identifieras som hot och även här blir det någon grupp som inte står individen nära som är hotet. Ett vi mot dem perspektiv som kan ta sig i form av t.ex. andra etniska grupper, grannländer, politiska ideologier etc. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 218).

Nästa teoretiska psykologi kallas *gestaltpsychologi*. När ett behov uppkommer hos en individ bildas en form av gestalt, så som hunger och törst, som kommer att dominera den känslomässiga och mentala uppfattningsförmågan. Efter att behovet blivit tillfredställt sjunker gestalten bort i bakgrunden. Om gestaltcykeln däremot stöter på hinder uppstår vrede. Om denna vrede sedan inte kan uttryckas på grund av yttre hinder så förträngs, inte försvinner, de behov och känslor som väckts. För att hindra dessa känslor och behov att nå medvetandet byggs det upp en mur, en pansar. Denna mur blockerar dock inte enbart de känslor och behov som måste förträngas utan även andra känslor och behov, vilket medför att personen får en minskad kontakt med omvärlden och känner sig mindre levande. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 219)

Det ligger sedermera känslor kvar hos individen som ej fick uttryckas och dessa riktas nu istället inåt mot individen själv. Rädslan för att bli kränkt övergår så småningom i vrede och hämndlystenhet. Det enda sättet för individen att slippa dessa inre konflikter blir då att rikta sin vrede mot något i omvärlden. Att då försvara ordningen och bekämpa allt som anses vara ont blir då ett dominerande ställningstagande. Individen ser fiender som någon som vill utöva kontroll över honom/henne och som därför hatas. Fienden kan då komma att ses som ett hot mot samhället, med kapacitet att utföra vad som helst utan en tanke av moral. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 220)

Jungiansk psykologi beskrivs av Jordan som psykets strävan efter ballans och allsidighet. Han skriver att skuggan är ett nyckelbegrepp inom denna psykologi och att skuggan är: ”*summan av de olika egenskaper som vi vill dölja samt de otillräckligt utvecklade funktionerna och innehållet i det personliga omedvetna*” (Hennelly, 1988 s 221; Alvestam & Falkemark, 1992 s 220)

Han skriver även att skuggan kan vara kollektiv, att t.ex. en viss grupp i samhället kan ha en gemensam skugga vilken innehåller de aspekter som gruppen i helhet vill förtränga. Denna skugga upplevs först genom gemensam riktning mot ett yttre objekt, exempelvis nämns det tyska folket före andra världskriget. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 221) Det handlar således även här av någon form av vi mot dem känsla som får utlopp, vilken egentligen bygger på individens egna utveckling och påverkan snarare än vad ”de” gör eller är.

Diskussionen som förs ovan handlar således om hur det medvetna ”jaget” och det omedvetna hör samman på det viset att element i det undermedvetna påverkar det medvetna. Människor som blivit störda, på ett eller annat sätt, vid ett tidigt stadium kan komma att utveckla en svag jag identitet och ett sätt för att stärka sin jag identitet är att förstärka kontrasterna mellan ”oss” och ”dem”. Man ”*definierar sig själv genom att accentuera olikheterna mellan sig själv och andra*” (Alvestam & Falkemark, 1992 s 223). Genom att känna en grupp gemenskap, tillhöra en stark grupp, organisation eller stat kan det oroliga jagets skörhet stöttas upp och stärkas (Alvestam & Falkemark, 1992 s 223).

För att känna en gemenskap krävs det att den ”grupp” man tillhör kämpar/strävar för ett gemensamt mål eller mot ett gemensamt något/någon. Det kan, utifrån den ovanstående teorin, sägas att gränsdragningar och vi mot dem känslor snarare är ett sätt att stärka sig själv, sin egen stat, än att skydda sig mot det farliga utomstående. Eller kanske ännu

hellre; jag känslan stärks när gruppen/staten går ihop och gör gemensamma satsningar för att skydda sig mot det farliga utomstående. *"Hotet mot statens gränser aktualiserar undermedvetet upplevda hot mot jagets existens, och det undermedvetna får ett mycket passande objekt att hänga upp sina projektioner på"* (Alvestam & Falkemark, 1992 s 229.)

I detta kapitel har det diskuterats om hur det undermedvetna påverkar det medvetna och hur det i sin tur påverkar individens handlingar. Gränsdragningar, skräckpropaganda, vi mot dem känslor osv. och även geopolitik i hög utsträckning handlar enligt Jordan till stor del om de psykologiska mekanismer som påverkar oss individer, främst under den tidiga uppväxten då man är som mest påverkbar. Jordan har valt att kalla detta *psykogeopolitik*, vilket är ett väldigt passande begrepp med tanke på det resonemanget som förts i detta kapitel.

Jordans djuppsykologi ger en bredd åt problematiken med regional identitet och därför har jag valt att även belysa denna aspekt för att försöka klargöra frågeställningarna samt för att skapa relevanta intervjufrågor. "Vi mot dem" problematiken är något som, enligt Jordan, skapas av varje mänsklig individ beroende av vår uppväxt och det personliga jaget, något som tagits i beaktande vid slutsatserna.

3.3 Den kollektiva staten, vi och dem

Den kollektiva föreställningen av en stat formas enligt David Newman av invånarnas individuella förförståelse och tolkningar. Beroende av huruvida individen ser sig själv som en jämbördig invånare eller inte får konsekvenser för hur individen ser sin stat som en del av det globala samhället eller inte. Ju mer homogent ett samhälle är desto mindre delad blir den geopolitiska föreställning, och ju mer heterogent ett samhälle är, desto mer delad blir den föreställning, både vad gäller den lokala, regionala och nationella identiteten och även statens position i det globala systemet. (Dodds & Atkinson, 2000 s 302)

Forskaren Anssi Paasi visar även han det homogena samhällets inflytande på människors regionala identitet. Detta, säger han, sker genom att media skapar en bild av sin egen region som något personligt och i konkurrens med andra regioner, vilket stärker vi-känslan ytterligare. Landskapet får en specifik instrumental roll på regionala och nationella nivåer av media, vilka gärna använder sig av de i marknadsföringsmässigt positiva bilderna av ett landskap som reklam på både lokal, regional och nationell nivå. (Paasi, 1999 s 27ff)

Enligt Newman är den generella uppfattningen av världen och "de andra" resultatet av generationer av national socialism i vilken "vi samhället" har uppfattats som den högst stående civilisationen, en uppfattning som både finns inom den egna staten såväl som mellan stater. Identiteter och intressen formas i första hand genom direkta möten människor emellan vilket gör att det geografiska avståndet spelar stor betydelse för vår identitet. Identitet är något som formas och tolkas både internt, av statens egna invånare, och externt, av andra länder i det globala systemet. (Dodds & Atkinson, 2000 s 303ff)

Newmans teorier om hur identitet formas av individer i ett samhälle genom olika sociala konstruktioner samt av utomståendes tolkningar av samhället kan även utläsas ur Steven Schnells artikel *The Ambiguities of Authenticity in Little Sweden, U.S.A* där han beskriver hur samhället Lindsborg formats av en svensk tradition men kanske inte alltid med invånarnas samtycke. En regional identitet har skapats á la Disney (som ett koncept) för att främja turismen i första hand och kanske inte invånarna. (2003, *Journal of Cultural Geography* Vol.20).

Schnells artikel beskriver det paradoxala i att försöka bevara gamla traditioner och nationalistiska tankar samt identiteter och samtidigt försöka främja turismen då turismen dels präglas av de resurser som finns på en plats och dels av den bild utomstående har av en plats. Artikeln handlar om staden Lindsborg vilket är ett samhälle där majoriteten av befolkningen är svenskättlingar, och trots att de allra flesta i staden aldrig besökt Sverige och de som har gjort det blev något chockade över hur amerikaniserat Sverige egentligen är så har man försökt att skapa ett Sverige i miniatyr, så som man tror och vill att Sverige ska se ut. En utav de intervjuade invånarna säger att: *"The more Swedish we try to make things, the less real it actually becomes"* (Schnell, 2003, *Journal of Cultural Geography* Vol.20).

Invånarna i Lindsborg brottas med sin regionala identitet varje dag. Invånarnas tolkning av vad som är svenskt kan komma att skilja sig med kommunalledningens och även ibland vad svenskar anser vara svenska. Samhället har skapat en viss svensk/amerikansk kultur där identitets förvirring råder och där turismen dels hjälper till att bevara en gammal tradition och dels placerar staden och invånarna i ett Disney fack. Bilden av Lindsborg både p.g.a. extern som intern påverkan består av ett samhälle som är mer svenskt än Sverige. Schnell skriver att Lindsborg behållit de gamla svenska traditionerna vilket gör att inte ens Sverige passar in i bilden av den Lindsborgiska svenskheten. En paradox är att Lindsborg strävar efter ett traditionellt svenskt samhälle medan Sverige i sig blir allt mer mångkulturellt och i viss mån även amerikaniserat. (Schnell, 2003, *Journal of Cultural Geography* Vol.20)

Artikeln är ett tydligt exempel på hur symbolism kan komma att påverka en region på sådant vis att invånarna själva blir osäkra på deras egna regionala identitet. Det kollektiva blir här påverkat av både externa som interna faktorer, att bevara en kultur som egentligen inte existerar. Den svenskhet man försöker bevara är egentligen inte svenskt längre utan en bild av vad som i Lindsborg anses svenskt. Då det råder delade meningar i staden om vad som egentligen är dess regionala identitet leder detta till en viss identitetslöshet och lösningen har i detta fall blivit turismen. Schnell skriver vidare att i bästa fall kan turismen stärka både kulturella traditioner, genom festivaler och publika arrangemang, och invånarnas intresse och medvetenhet om deras ursprung, vilket skulle berika både invånarna och turister. I värsta fall kan det dock leda till att genuiniteten förstörs då symbolvärdet av platsen får ett starkt bytesvärde och pengagirighet och förställningen av något tar över hand över de lokala invånarnas identitet. (Schnell, 2003, *Journal of Cultural Geography* Vol.20).

Landskapet blir således en faktor som påverkar den regionala identiteten hos människor. Paasi menar att identitet är ett begrepp med starka kopplingar till just landskapet på olika skalnivåer. På den lokala och regionala skalan, skriver han, karaktäriseras samt personliggörs platser och regioner genom naturella och/eller kulturella landskap. Tillsammans med detta måste även hänsyn tas till att identitet, gränser och någons/någots värde eller betydelse är sammanlänkade. (Paasi, 1999 s 7)

Regional identitet är således ett väldigt komplext begrepp som måste sättas i kontext innan det kan förstås och användas till fullo. Paasi menar att människor identifierar sig själva med hjälp av ett antal sociala grupperingar (etniska, religiösa, kön, ålder etc.) i vilket även territorialitet och landskap utgör en del av denna identitet, vilket betyder att gränser och identitet inte helt kan åtskiljas utan måste ses som något av en symbios. (Paasi, 1999 s 7)

"Landscape functions as a means of placing oneself somewhere, of getting an image of one's lived environment" (Karjalainen, 1986; Paasi, 1999 s 8)

Vidare skriver Paasi att regioner, landskap och identiteter först och främst är sociala och kulturella konstruktioner. De är även skapade av vissa sammansatta rumsliga skalnivåer, t.ex. de lokala och regionala föreställningarna är kopplade till de nationella föreställningarna och vice versa. (Paasi, 1999 s 11)

I sin akademiska avhandling använder sig arkitekten Tomas Tägil av vad Etnologen Sven B Ek förespråkar vad gäller regional identitet för att försöka greppa begreppet. Ek har för begreppet använt sig av tre *definitionsmöjligheter*. Det första är vad han kallar för likhetskriteriet. Likhetskriteriet, likheter som kan avgränsas geografiskt, är dock väldigt svårt att fastslå då det inom de flesta regioner oftast finns en mängd skillnader. En region är således sällan helt homogen. Den andra möjligheten gäller regionens karaktär, kulturella traditioner och klimat vilka är värden som är föränderliga över tid och kallas därför för ögonblicksbild, vilket gör att även denna möjligheten blir svår att fastslå. Den tredje möjligheten menar Ek är att utgå från att människor själva definierar den region som de identifierar sig med. Det handlar således om ett "vi" mot "dem" perspektiv där "vi" kan definieras på olika skalnivåer. T.ex. så kan en person vara värmlänning, svensk eller europé beroende av var denne befinner sig och vem som frågar. (Tägil, 1996 s 40)

Skillnaden mellan vi och dem är ett gammalt fenomen som använts i olika sammanhang av olika anledningar under en lång tid, och även kommit att påverka geografiämnet i stor utsträckning. Fredrich Ratzel kallas ibland för den politiska geografins fader och mycket av hans arbete speglar gamla traditioner och teorier av bl.a. Ritter och används än i dagsläget. Exempelvis så dominerades den politiska geografien av Ratzels geopolitik under det sena 1800-talet och första halvan av 1900-talet och kom att påverka den politiska geografi som under början av 1900-talet tog form i USA, då Ellen Churchill Semple introducerat Ratzels teorier på amerikansk mark. (Glassner & Fahrner 2004 s 5)

Ratzel diskuterar hur en stat (vi) måste expandera på bekostnad av andra stater (dem) för att överleva och att västerlänningar är den dominerande folkgruppen som skall använda sig av och utnyttja kolonier för egen vinnings skull. Vidare diskuterar Ratzel om att en

stats territorium ej kan vara en fixerad areal för alltid. Staten är en levande organism och kan inte hållas begränsad utan måste expandera, då på kostnad av lägre civilisationer. Politisk geografi, enligt honom, berör och betraktas av var människa som en levande organism vilken sträcker sig över en viss del av jordytan. Gränsdragningar görs då enligt fantasin och inte enligt de administrativa och geografiska gränser som finns. (Agnew m.fl, 1999)

"The stranger is superior to the native, who is only acquainted with one state, by the fact that he knows at least two" (Ratzel, *The Territorial Growth of States*).

Citatet ovan utgör ett tydligt exempel på hur geografi kunde komma att användas under slutet av 1800-talet och skillnaden mellan vi och dem gör sig väldigt tydlig. Ratzel anspelar helt medvetet på den skillnaden, med en Darwinistisk lära om hur de starka överlever som underlag, och hans teorier om den territoriella designen kom att få betydelse även efter hans död, under andra världskriget. (Agnew, 1999)

Figur 3. En stereotyp bild av "raser" från början av 1900-talet. (Jackson, 1995 s 139)
Det har även under historiens lopp målats upp en falsk bild av den farliga vilden med starka muskler och immunitet mot olika sjukdomar, vilket gör vilden (afrikanen i det här

fallet) till en perfekt arbetare på exempelvis ett sockerplantage. Vilden måste naturligtvis först tämjas innan denne går att använda då de är väldigt stridslystna och blodtörstiga av naturen. Detta illustrerades inte minst i böcker och annan populärkultur under tidigt 1900-tal. Exempel på sådan litteratur är *Tarzan of the Apes* (1917) och *King Solomon's Mines* (1885) vilka speglar denna bild. (Jackson, 1995 s 137ff)

Serietidningar så som *Boy's Own* (vilken figur 3 är hämtad ifrån) var extremt populära hos den urbana medelklassen under det tidiga 1900-talet. De handlade ofta om modiga upptäcksresande som var på expeditioner över haven och konfronterade det vilda, oberäkneliga, våldsamma och arga folket. Enligt Jackson lever fortfarande denna typ av rasism fortfarande kvar i t.ex. James Bond och Harrison Ford filmer. (Jackson, 1995 s 138)

Geografer vid den här tidsperioden spelade en viktig roll vad gäller utvecklingen av rasism i Storbritannien. De språkade för både Darwinism och imperialism som viktig för den europeiska vetenskapen. Detta kunde visa sig ibland extra tydligt i olika skolböcker så som Bartholomews *School Economic Atlas* från 1921 där det finns med en karta över "människoraserna". Där klassas människor in i tre klasser, nämligen svarta, vita och gula, och texten till kartan är skriven av en medlem av Royal Geographical Society. Atlasen förklarade för skolungdomar om den ekonomiska vikten av raser, om hur "Neger" kan användas för allehanda arbete beroende av dennes speciella kroppsbyggnad och mentala inställning. (Jackson, 1995 s 138)

"Vi mot dem" mentaliteten och den kollektiva staten är inget fenomen som endast inträffar mellan olika stater. Det förekommer även inom en stat eller till och med inom en region eller en stad. Människan skapar vissa symboliska platser i vilka vi anser oss höra hemma, vilket gör att de utanför ens egen symboliska plats anses som "de andra". Enligt John A Jakle finns det i städer olika typer av identiteter som har olika delar av staden som sina centra. Han kallar detta för urbana byar där faktorer så som klass, etnisk bakgrund etc. spelar en viktig roll för vad som anses vara det centrala i en stad. (Jakle, 1999, *Journal of Cultural Geography* vol 18)

Enligt geografen Edward Relph är de allra viktigaste platserna de platser som vi känner en koppling till, en plats där vi kanske t.o.m. känner oss "som hemma". Han skriver att de platser vi känner oss kopplade till är platser som framkallar olika känslor och vilka vi har skapat erfarenheter av, t.ex. minnen av olika slag. Att känna rötter till en viss plats är att skapa sig ett säkert ställe från vilket man kan blicka ut över världen från, med andra ord att känna tillhörighet någonstans och sedan utifrån detta kunna tolka världen, (Jakle, 1999, *Journal of Cultural Geography* vol 18)

Även Yi-Fu Tuan är av denna uppfattning av vad som anses som hemma och vad som är "vår" plats. Han skriver att människor nästan helt uteslutande ser på världen utifrån sitt eget land vilket gör att det egna landet blir världens centrum och tolkningar sker utifrån de förutsättningar och den förförståelse vi har beroende av var vi befinner oss och vart vi anser vara hemma i världen. Vidare anser han att denna syn, av det egna landet som världens centrum, i mångt och mycket kan vara felaktig då det, enligt honom, egentligen

inte handlar om en viss punkt på jordytan utan en djupt rotad känsla vilken är bunden till unika händelser och lokaliteter. Det är med andra ord enligt Tuan en mental känsla som styr vad vi anser vara hemma och hur vi tolkar världen snarare än en fysisk plats. (Tuan, 1997 s 150)

Clive Barnett beskriver en liknande symbolisk identitet i sin artikel *Culture, policy, and subsidiarity in the European Union: "from symbolic identity to the governmentalisation of culture"* från 2001. Där skriver han att: "*The sense of being part of European culture is one of the prerequisites for that solidarity which is vital if the advent of the large market, and the considerable changes it will bring about in living conditions within the Community, is to secure the popular support it needs*" (Barnett, 2001, *Political Geography* vol. 20).

Citatet ovan är taget från CEC (Commission of the European Communities) 1987 och meningen med det var att ingjuta en stark europeisk känsla, med hjälp av olika symboliska evenemang, hos befolkningen i medlemsstaterna. Kommissionen skall bidra till att kulturerna i medlemsstaterna utvecklas och samtidigt få behålla sin nationella och regionala identitet. Olikheter mellan olika stater kommer, enligt författaren, att göra sig extra tydliga då det tillkommer mer och mer medlemsländer från Central och Östeuropa. (Barnett, 2001, *Political Geography* vol. 20).

Detta kapitel har tagit upp olika aspekter av "vi mot dem" problematiken, samt givit några exempel på hur olika fördomar och symbolik påverkar regioner av olika storlek. Det har även framkommit hur olika yttre faktorer bidrar till att bilda en kollektiv stat som skapar en vis vi-känsla, vilket då direkt även skapar "dem där borta". "Vi mot dem" är en problematik som är ofta förekommer tillsammans med regional identitet, vilket gör att det är en viktig aspekt att behandla i uppsatsen och har även gjorts så under intervjuerna, exempelvis för att reda ut om det förekommer någon form av rivalitet mellan Örebro län och Värmlands län.

3.4 Sammanslagning av regioner, Västra Götaland som exempel

Sammanslagningar av olika regioner eller olika territorier kan vara väldigt komplext då själva begreppet territorium innefattar faktorer som innanför- och utanförskap. Ordet kommer från latinets *terra* och betyder *jordområde* eller *stadsområde*, vilket gör att ordet har hög relevans i denna uppsats (www.ne.se).

Ordet i sig går att koppla samman med, det för uppsatsen viktiga ordet, region. Yi-Fu Tuan skriver i sin bok "*Space and place, The Perspective of Experience*" om begreppet region som något "*stort nog att bistå människors livsuppehälle*" och att begreppet region kan översättas, liksom territorium, till just ett jordområde eller stadsområde (1997 s 149).

En klar definition av territorium och region saknas egentligen då det inte finns någon definition som anses allmänt accepterad hos alla forskare. Dock brukar de flesta enas om att en region innefattar ett geografiskt område med särskilda gemensamma förhållanden eller egenskaper, vilket även denna uppsats kommer att anamma i hög utsträckning. Enligt Tomas Tägil kan dessa förhållanden och egenskaper handla om naturförhållanden så som klimat, geologi eller jordmån men också sociala sammanhang så som kultur, språk

eller dialekter, *regionala särarter som binder invånarnas identitet till ett visst bestämt område.* (Tägil, 1996 s 39)

Territorium har också med makt och det politiska rummet att göra eller som Gidlund-Sörilin förklarar det: *”en politisk maktkonstruktion, vilken kontrollerar ett visst territorium och det civila samhället inom sina geografiska gränser”.* (Danielsson, 1999 s 19)

Törnqvist beskriver territorium som: *”Territorium uppfattas som en sammanhängande del av jordytan. En gräns avskiljer territoriet från omgivningen och markerar skillnaden mellan innanförskap och utanförskap. Dessutom används ordet territorium för att markera att det är frågan om ett politiskt rum eller en maktsfär, en yta som någon behärskar och har medel att styra över.”* (Törnqvist, 1996 s 16; Danielsson, 1999 s 19)

Törnqvist skriver här om en gräns som avskiljer territoriet från omgivningen och markerar skillnaden mellan innanförskap och utanförskap. Ett territorium (jordområde eller stadsområde) är således ett område med någon form av gräns där man skiljer på innanförskap och utanförskap, med andra ord skillnaden mellan vi och dem. Det är alltså inte begreppet i sig som är det mest intressanta utan Törnqvist beskrivning där han skiljer på innanför och utanförskap, något som kommer att belysas i denna uppsats. (*“Maps construct the world and not only reproduce it; they naturalize the cultural and culturalize the natural”*) (Wood 1992; Paasi 1999 s 18).

Vidare diskuterar Törnqvist om etniska och kulturella barriärer, samt ett fenomen han kallar för avståndsfriktion. Västra Götaland är, befolkningsmässigt, en ganska liten region med europeiska mått mätt men ändå kan fysiska avstånd och kulturella barriärer visa sig vara betydelsefulla även här. Dessa kan vara olika förutsättningar i de olika länen, vad gäller kommunikationer, hälso- och sjukvård etc. Dessa olika förutsättningarna kan enligt Danielsson vara drivkrafter för gränsöverskridande samarbete. (Danielsson, 1999 s s 32f)

Varför är det då så aktuellt med regionalt samarbete och regionala sammanslagningar i Sverige nu? Vad är det som har påverkat oss att tänka i de banorna? Enligt statsvetaren Jan A. Andersson domineras det regionala samarbetet av den Europeiska Unionen som det stora fredsskapande projektet. Utvecklingen till samarbete har främst kommit att dominerats av integrations- och regimteori. Initiativet kommer enligt Andersson således från EU och även om hans forskning till mestadels handlar om samarbete på internationell nivå anser Danielsson att forskningen kan ha ett visst värde och kan användas för motsvarande frågor även på regional nivå. (Danielsson, 1999 s 28)

Danielsson skriver att det regionala samarbetet runt om i Europa ökar, vilket gör att regioner får ökad makt, ibland på bekostnad av både national staten som den lokala nivån. Exempelvis nämns Italien, Tyskland och Frankrike som länder vilka har slagit samman olika områden till större regioner. Regionernas ställning vad gäller ekonomi, legalitet och kompetens stärks av dessa självständiga samarbetsintensiva regioner. Det kan dock te sig så att den regionala utvecklingen inte alltid går hand i hand med den demokratiska utvecklingen. Johansson (1995) kallar detta för demokratiskt underskott och det finns andra regionforskare som anser att vi står inför en *”rundläggande omstöpning av*

samhällsorganisationen i sin helhet, då med nationalstatens relevans och framtid i centrum". (Danielsson, 1999 s 35)

Ovanstående stycke kan då tolkas som att medborgarna i regionerna måste få göra sig hörda. Den amerikanska statsvetaren Robert D. Putnam påvisar detta i sin forskning om Italiens regioner. En forskning som pågick under flera decennier. Han menar att det är medborgarandan som förklarar varför Italiens tjugo regioner utvecklats och fungerar så olika. Bra medborgaranda genererar ekonomisk tillväxt och i en kombination av index för medborgerligt engagemang och institutionell effektivitet effektiviseras styrningen av regionen. (Danielsson, 1999 s 44ff)

Redan innan Västra Götaland bildades och förslaget om en hopslagning mellan Värmlands och Örebro län ännu inte var påtänkt, fanns det ett stort samarbete mellan de Västsvenska länen. Detta samarbete är gällande inom flera områden, bl.a. sjukdom, kommunikationer etc. och detta regionala samarbete kan enligt Danielsson ses som ett stort spindelnät sammanvävt av flera nätverk med aktörer som arbetar tillsammans i syfte att nå ett gemensamt mål. Det Västsvenska samarbetet kallas för SNORP län och mer om detta kan läsas längre fram i kapitel 3.2.1. (Danielsson, 1999 s 31)

Vilka var då anledningarna till att Göteborgs och Bohuslän, Älvsborgs län och Skaraborgs län gick samman till en större region, ett större län? Enligt Länsstyrelsen för Västra Götalands län var en sammanslagning av denna sort ett naturligt steg då Sverige gick med i EU. Regionfrågan har fått allt större betydelse i Europa och Västra Götaland skapades som ett stort och slagkraftigt län, för ett bra samarbete med andra regioner runt om i Europa. Västra Götaland län är med sina 1,5 miljoner invånare befolkningsmässigt det näst största länet i Sverige, efter Stockholm län. (<http://www.vastragotaland.se>, 051202)

Danielsson skriver att det var av flera olika anledningar som Västra Götalands län bildades. Dessa anledningar var bl.a. ur *Geografisk, Demokratisk* och *Konkurrenskraftig* synpunkt. De geografiska skälen handlade mycket om infrastrukturen, t.ex. länstrafiken, sjukvården, t.ex. att sjukvårdens säte ska vara i Göteborg osv. De demokratiska skäl som framkommer ur Danielssons rapport är främst att man på regional nivå vill flytta en del beslutsfattande från nationell till regional nivå. De starkaste argumenten som framkommer vad gäller det nya länets konkurrenskraft är regionen skal stärkas gentemot Stockholm- och Malmöregionen, men även här nämns "det nya Europa" som en faktor. Ett Europa där allt större regioner bildas med en form av makt fördelning från nationell till regional nivå. (Danielson, 1999 s 85ff)

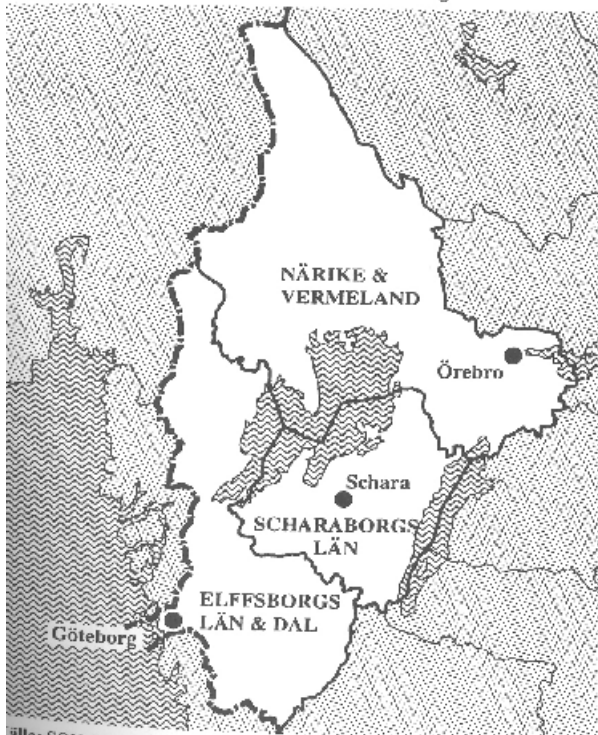
Detta kapitel har behandlat lite om vad begreppen territorium och region betyder samt varför Västra Götaland bildades och lite om vad som händer i Europa vad gäller regionsammanslagningar. Det är viktigt för uppsatsen att även studera andra typer av sammanslagningar, varför de kom till och framför allt vad som händer eller händer med människors regionala identitet när olika gränser försvinner till förmån för nya, något som även kommer att diskuteras i kapitel 3.4.1.

3.4.1 Svensk regional indelning ur ett historiskt perspektiv

Den länsindelningen vi har idag är framtagen efter många års debatter och diskussioner men 1810 fastställdes i alla fall den svenska länsindelningen, efter ett förslag av Axel Oxenstierna om en regeringsform från 1634. Under mitten av 1900-talet har debatten återigen fått luft under vingarna och ett tiotal statliga utredningar har presenterats om ny indelning av regionerna. (Danielsson, 1999 s 57ff)

Kartan är hämtad ur Danielsson 1999 och beskriver Västsverige enligt 1634 års länsindelning. Ursprungskällan är SOU 1992:65.

Karta 4.1 Västsverige enligt 1634 års länsindelning.

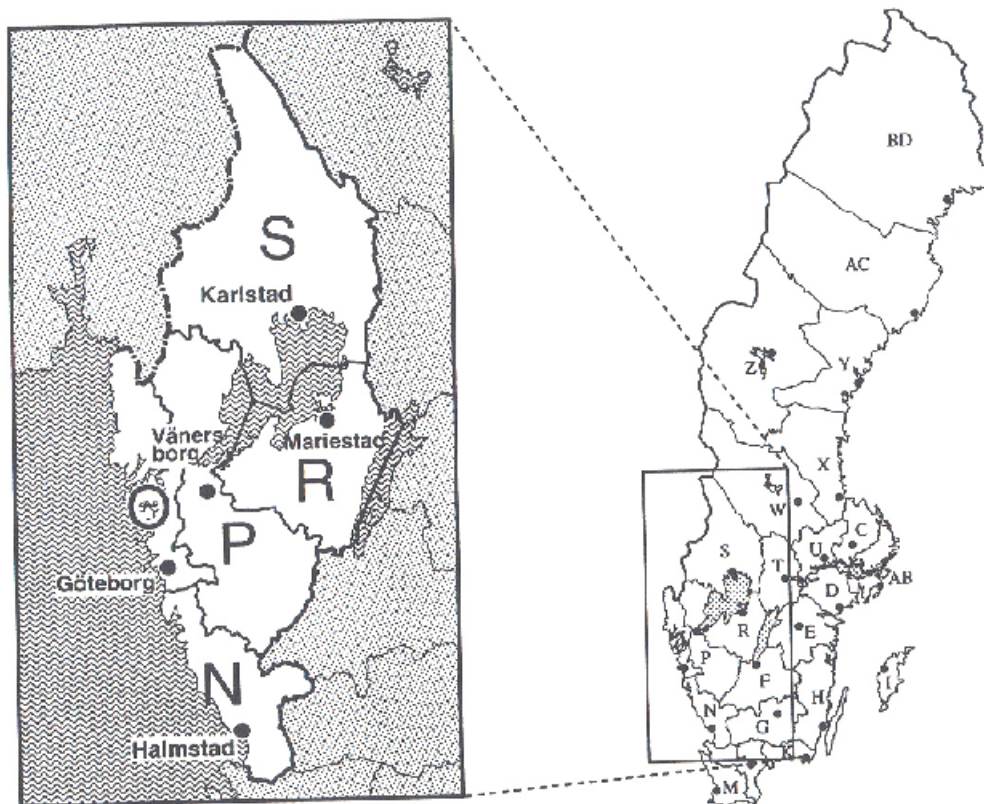

Figur 4. Västsverige enligt 1634 års länsindelning (Danielsson, 1999 s 59)

Först 1779 bildades Värmlands län genom en delning mellan dåvarande Närke & Vermeland till Örebro och Värmlands län. Närkingar och Värmlänningar har således en lång tradition och historia bakom sig, något som blir extra intressant för den här uppsatsen. (Danielsson, 1999 s 61)

Länen har inte förändrats i så stor utsträckning sedan slutet av 1700-talet. Först under mitten och slutet av 1900-talet började diverse utredningar att igen peka på en omstrukturering av länen. Trots detta är det dock endast Skånelän och Västra Götaland som i dagarna genomgått en omstrukturering även om det i Västsverige länge förts ett samarbete mellan olika län i vad som kallas SNORP län. (Danielsson, 1999 s 68) SNORP län innefattas av dåvarande Bohuslän, Hallands län, Dalslands län, Västergötlands län och Värmlands län.

Figur 3. Bild på SNORP län

Källa: Danielsson, 1999 s 69

Även i Finland gör man skillnad på landskap och län (maakunta och lääni) där maakunta har mer kulturell betydelse men inte så mycket administrativ betydelse och lääni har mycket administrativ betydelse men inte så mycket kulturell. Finlands landskap har kommit att, precis som Sveriges, få en betydande roll för dess invånares regionala identitet. (Paasi, 1999 s 17)

Finlands 11 län slogs ihop 1997 till 5 län, vilket medförde att landskapen fick en ännu större betydelse för människors regionala identitet. De gamla landskapsnamnen lever fortfarande kvar i stor utsträckning i människors sinne och då människor tenderar att fortfarande identifiera sig med de mindre regionerna än de i dagsläget större fem regionerna. (Paasi, 1999 s 16)

Enligt Tägil lever samma typ av identitet som Paasi beskriver även kvar i den svenska själen. Svenskars regionala identitet, säger han, är starkare knuten till landskapen än till de administrativa länen. Skånes inbyggare t.ex. identifierar sig så som skåningar men inte gärna som Malmöhuslänningar (Tägil, 1996 s 150). Även om Malmöhuslän i dagsläget inte är ett administrativt begrepp längre så är diskussionen intressant och anses i högsta grad vara relevant för uppsatsen.

Tägil fortsätter sin diskussion med hur den rumsliga avgränsningen blir en viktig fråga för hur olika forskare hanterar regionsbegreppet. Han skriver här om hur olika skalor eller nivåer kan komma att spela stor betydelse för hur människans regionala identitet kan förklaras. Det kan handla om nivåer så som landskap, härader, byar grannskap osv. Dock ska det nämnas att på alla nivåer kopplas den regionala identiteten samman med, liksom Tuans diskussion, något som ger en prägel av gemensam identitet. (Tägil, 1996 s 150)

Enligt en svensk undersökning om hur bundna människor känner sig till olika områden framkommer det att människor känner mest samhörighet vid Sverige. 43 procent svarade att de var mycket fästa vid Sverige, 22 procent i orten/kommundelen och 20 procent i regionen. En större andel ansåg sig vara mer fäst vid orten än den egna kommunen (17 procent) och ännu lägre andel (6 procent) kände sig fästa vid EU (Holmberg & Weibull 2005; <http://www.sou.gov.se/ansvar/pdf/Sveriges%20regionala%20indelning.pdf>). Människor identifierar sig med och känner samhörighet med flera olika nivåer. Det går inte av studien att utläsa regionala skillnader och det rör sig om en enstaka fråga. Det finns därför anledning att vara försiktig med långtgående slutsatser. Svaren indikerar dock att det finns fog för att hävda att dagens svenskar identifierar sig med såväl landet som den egna nära livsmiljön eller orten men att också regionen. Den grundläggande regionala identiteten är i hög grad historiskt betingad av bostadsort. Ett tydligt tecken på detta är landskapen, som sedan länge är "avskaffade" som administrativa regioner men fortfarande lever kvar i folks medvetande.

I Danielssons rapport finner man likheter med vad både Paasi och Tägil beskriver om hur identiteten inte ligger hos länet utan bottnar sig i något annat ur ett längre historiskt perspektiv. De flesta respondenterna i Danielssons rapport verkar vara eniga om att det nya storlandet saknar identitet. Identiteten återfinns fortfarande på en annan nivå, där människor är Göteborgare, Bohuslänning eller Västsvensk. Samma känsla återfanns inte som Västra Götalänning, utan de gamla regionerna och landskapen verkar spela en viktigare roll. (Danielsson, 1999 s 101f)

I detta kapitel ingår en kort beskrivning av när Sveriges gick över från landskap till län samt andra gränsdragningar. Även landskapens vikt framhålls av några forskare vara av stor betydelse för den regionala identiteten, då landskapet fortfarande lever kvar i våra sinnen även 200 år efter det att de avskaffats som administrativa gränser. Just gränsdragningar och dess inverkan på vår regionala identitet är något som anses väldigt relevant för uppsatsens problematik, samt väldigt viktigt för de slutsatser som dragits.

3.4.2 Regionalism och regionalisering

Vilka konsekvenser kan då en sammanslagning komma att få, beroende av om det handlar om ett förslag från gräsrotsnivå eller ur ett top-down perspektiv? Danielsson gör här skillnad på vad hon kallar för regionalism och regionalisering. Regionalism är då ett begrepp som innebär att själva idén och handlingskraften sker på lokal nivå, vilket ofta kan komma att innebära att regionalism ofta befinner sig i konflikt med den centrala statsmakten, s.k. huvudstadskritik. (Danielsson, 1999 s 16f)

Enligt Paasi har även regionalism en viss inverkan på landskapet vilket då indirekt får en betydelse för begreppet regional identitet. Han skriver att regionalism är ett väldigt

komplikerat fenomen. Ett fenomen som både uppenbaras ute i landskapet såväl som i politiska, kulturella och sociala aktiviteter. Regionalism förstärker regioners personlighet och dialekters roll i och mellan regioner samt påvisar en distinkt skillnad mellan den egna regionen och andra. Vidare skriver han att även nationella differenser kan uttydas vad gäller regionalism: *“In some areas it is mainly a cultural movement which aims at promoting the traditions of a region, in other contexts it may turn into a violent political strategy.”* (Paasi, 1999 s 24f)

Då förslaget om regions- sammanslagningen berör hela Sverige på en nationell nivå och inte några specifika lokala aktörer endast så rör det sig troligtvis inte om regionalism i detta läge. Dock är det ett intressant perspektiv att belysa, för hur skulle förslaget ha förefallit om det kom från gräsrotsnivå?

Ett motsatt begrepp, om man så vill kalla det, till regionalism är regionalisering. Regionalisering kommer istället uppifrån, från exempelvis centralmakt, stat osv., och innefattar makt och befogenheter från nationell till regional nivå. (Danielsson, 1999 s 17) Regionalisering handlar således om ökat regionalt självstyre i Sverige. Lösningar ska då utgå från respektive regions förutsättningar och villkor i första hand framför statens intressen. (<http://www.regionalisera.nu/>, 050512)

Detta kapitel har behandlat begreppen regionalism och regionalisering, dock i väldigt liten skala. Det som anses intressant för uppsatsen är den problematik som tillkommer om beslut fattas på olika nivåer och vilka konsekvenser det kan tänkas ha på den regionala identiteten, samt sprickan som kan uppkomma mellan centralmakt och lokalbefolkning om beslut fattas ”över huvudet” på befolkningen, något som kommer att diskuteras i viss omfattning i analysen.

4. Empiri

4.1 Ansvarskommitténs rapport

Rapporten som studerats som grund till detta kapitel är skriven av Nordregio och EuroFutures på uppdrag av statens Ansvarskommitté (<http://www.sou.gov.se/ansvar/pdf/Sveriges%20regionala%20indelning.pdf>). Rapporten behandlar förslaget om en regional sammanslagning av Sveriges län till nio regioner.

Nordregio och EuroFutures har i sin rapport identifierat tre olika kriterier, vilka ska utgöra en grund för en regionalindelning. Dessa är *storlek*, *avstånd* och *identitet*. De två förstnämnda är förvisso intressanta aspekter att studerar men uppfyller varken syfte eller frågeställningar till uppsatsen så de kommer endast att kort nämnas medan det sista kriteriet, *identitet*, kommer att diskuteras mer grundligt.

Kriteriet *storlek* handlar då kort om att de nya regionerna måste vara tillräckligt stora. Dels för att kunna bära det ansvar som tillväxtpolitik medför, dels för att ge mer resurser, med allt vad det innebär, och dels för att det i större regioner finns både centrum och periferi, vilket då enligt rapporten ger möjlighet till att tänka helhet och territoriellt ansvar.

Samtidigt som regionerna bör vara tillräckligt stora så bör de *avståndsmässigt* vara tillräckligt små. Tillgängligheten bör vara acceptabel och det nämns också att ytmässigt stora regioner inte är bra för politiska beslut. Ett förslag för att lösa detta är att använda sig av mer än ett centrum i en region, exempelvis om Värmlands och Örebro Län slås samman så förblir både Karlstad och Örebro centralorter i sina respektive områden. Inom en region måste avstånden vara sådana att det går att "binda samman" invånarna, att man uppfattar att man tillhör en region, då även vad gäller person- och varutransporter.

Vad gäller *Identitet* så nämner rapporten att det bör finnas en känsla av gemenskap inom varje region. Fördelsmässigt torde regionerna bygga på redan etablerade politiska regioner eller andra identitetsgrundande förhållanden som människor kan identifiera sig med. Detta är något som anses vara av stor vikt för uppsatsen och kommer att närmare presenteras i kapitel 4.1.1. Även det kapitlet bygger på Ansvarskommitténs rapport.

I enlighet med rapporten så är nio regioner en indelning, vilken bäst svarar mot de kriterier som ställs. Då kan, enligt rapporten, storlekskriteriet uppfyllas i betydande utsträckning, samtidigt som regionerna utifrån tillgänglighets-, identitets- och anpassningssynpunkt anses legitima.

4.1.1 Ansvarskommitténs rapport beträffande regional identitet

Människor måste kunna identifiera sig med regionen och känna en fysisk närhet till de regionala beslutsfattarna för att en sådan här omvandling av regioner ska kunna fungera

så tillfredställande som möjligt. Människor som bor inom en region måste således känna en identitet och tycka att beslutsfattarna verkligen representerar den regionen. Det är även viktigt att regionen hålls samman av regionala TV-program och Internet. Detta krymper de sociala avstånden. Således kan nya identiteter formas av nya media. Dagliga regionala nyhetssändningar bidrar enligt rapporten till nya tankemönster. Lokala nyheter med efterföljande väderprognoser påverkar vårt sett att betrakta närområdet.

Vidare i rapporten anses landskap och län ha sin grund i människors rumsliga samhörighet och den samhörigheten har påverkats av språket och dialekter. Rapporten nämner att dialekter är viktigt och av stort intresse både språkligt och kulturellt även om det under senare decennier kommit såg så att bruket av dialekter reducerats, detta beroende av bl.a. en förändrad arbetsmarknad men också p.g.a. en mer negativ inställning till dialekter; att dialekter skulle vara en avart av korrekt svenska.

Figur 5. Dialektregionerna enligt SOFI, Språk- och folkminnesinstitutet, Uppsala
Källa:
(<http://www.sou.gov.se/ansvar/pdf/Sveriges%20regionala%20indelling.pdf>)

4.2 Det Värmländska varumärket

”Världen skulle må gott av lite mer Värmland; så vill vi att människor ska tycka och känna” inleder Värmlands turistråd sin nya satsning (Värmland låter spännande, broschyr från 2005/2006 som är under tryck).

”Värmland låter spännande” står det på framsidan av den broschyr som är aktuell för den nya satsningen i Värmland. Här satsas det rejält på de klyschor eller fördomar som finns om Värmland vad gäller kulturen, naturen, vänligheten, humorn osv. Man har i broschyren använt sig av vissa s.k. värdeord för att fånga det Värmländska och för att marknadsföra Värmland som en helhet. Även dessa värdeord är begrepp vilka även framkom under intervjuerna som någon form av identitet för just värmlänningar. Turistrådet spelar på vad Värmland symboliserar, vad som förknippas med Värmland i övriga Sverige.

De fem värdeord som används för att marknadsföra Värmland är Personligt, Berättande, Omtanke, Avspänt och Humor. Dessa ord ska Turistrådet arbeta med i den nya Värmländska satsningen tillsammans med bilder av vad som anses vara riktigt Värmländskt, som t.ex. folkdräkter, fiske, skogar, ängar, avkoppling och lite äventyr. Bilderna skall innefatta: Interaktion mellan bildmodellerna, bilderna måste verka Naturliga, vara Vackra men ändå Mystiska, visa Omtanke och till sist innefattas av Mänsklig värme. Tanken med detta är främst att marknadsföra Värmland som en helhet men också att få de som jobbar inom turismnäringen i Värmland att lära sig så mycket som möjligt om Värmland och inte bara koncentrera sig på sitt egna lokala. Denna satsning är ett EU projekt som redan är i full gång, exempelvis så slussas personal på olika turistbyråer i Värmland runt i landskapet för att ta lärdom av så mycket som möjligt så att man sedan kan rekommendera gäster specifika lösningar till specifika ändamål.

4.3 Vad är Värmländskt?

Detta kapitel behandlar ett föredrag som hölls av Dag Nordmark, en av deltagarna i projektet ”Vad är Värmländskt?” där fenomenet regional identitet hamnar i fokus. Föredraget har vid tre tillfällen hållits: 010918 inför länsstyrelsen, 0303?? inför kulturutskottet och 040526 inför länsantikvarier i Residenset. Kapitlet behandlar de delar av föredraget som anses viktiga för uppsatsen och samtliga citat hänvisas till föredraget.

Föredraget går igenom den Värmländska regionala identiteten från en historisk beskrivning och fram till idag. Begreppet regional identitet har över tid haft olika namn, så som: folklynne, landskapslynne m.m. vilka utgick från olika teorier om genetiska arv, naturens påverkan och traditionens makt. Dag skriver här att dessa är relativt svaga teorier men vill ändå betona vikten av sambandet mellan landskap och landskapslynne eller identitet.

Under slutet av 1800-talet, början av 1900-talet beskrevs Värmlänningen som maskulin, ej klagande, hårt jobbande, tålig och jordbunden, men också med ett visst konstnärligt sinnelag. Detta var en bild som skapades av bl.a. forskare med också av dåvarande media.

Över tid har denna föreställning kommit att förskjutas, inte minst av media som sedan vid början av 1700-talets mitt och fram till dagens lokalpress med bl.a. lokal tidning/radio samt TV4 Värmland och Tvärsnytt fungerat som starkt identitetsskapande. Media har under årens lopp givit en bild av Värmland som av bl.a. kriser, vargarnas land, de usla grusvägarnas land osv. vilket anses vara ett sätt för att skapa en samhörighet som nås av samma information ungefär *samtidigt* men inte alltid *samrumsligt*.

Värmländskheten är, enligt föredraget, en konstruerad identitet. En identitet som inte är given, nedvärderad eller genetisk betingad, utan en kulturell konstruktion. Det handlar om en identitet utan en fast kärna, en s.k. flytande identitet, föränderlig över tid och rum. Även om identiteten anses vara konstruerad av vissa forskare så lever och frodas fortfarande den fasta identiteten. Detta handlar då, enligt föredraget, om:
”föreställningar om det egna jaget (jagbilden eller självförståelsen), om synen på andra jag, med vilken eller vilka olika grupper man känner samhörighet med och orienterar sig i förhållande till.”

Identitet handlar då således om hur vi uppfattar oss själva, hur vi uppfattar andra och hur vi uppfattas av andra, beroende av vissa faktorer exempelvis kön eller etnisk bakgrund. Föreställningen av en fast identitet bidrar till att skapa en form av ”vi-känsla” och understryker att det finns en skillnad mellan vi och dem. Föredraget fortsätter här att beskriva den starka ”vi-känslan” som så stark att den faktiskt tenderar att ibland slå över till främlingsfientlighet. Värmland har en väldigt stark gemenskap och i allmänhet råder det ett visst privilegium att vara Värmlänning. Följden av detta har då, enligt föredraget, blivit att nazismen och Sverigedemokraterna har ett väldigt starkt fäste här i Värmland. ”Hets mot folkgrupp” är det brott som ökar i störst omfattning i Värmland.

Värmland har en väldigt stark identitet. Det är viktigt att vara värmlänning, på samma sätt som det är viktigt att vara gotlänning, dalmas, jämtlänning och skåning, något som inte är lika självklart för regioner med en svag identitet. Till det värmländska, sett från ett utifrån perspektiv, hör den största delen av landskapt oavsett om man är ifrån Säffle, Storfors eller Torsby

4.4 Intervjusammanfattning

Detta kapitel är en intervjusammanfattning där vissa utvalda delar av intervjuerna kommer att behandlas för att sedan analyseras i nästkommande kapitel. Respondenterna kommer att behandlas med anonymitet endast faktorer så som kön, ålder och bakgrund kommer vid behov att presenteras, samtliga intervjuer finns att tillgå både bandat och renskrivet. Samtliga respondenter har mer eller mindre koppling till uppsatsproblemet, bl.a. som forskare, studenter eller arbetande inom turismnäringsektorn i Karlstad. Detta för att svaren skall ha så hög relevans som möjligt för uppsatsen.

De flesta av respondenterna har kommit i kontakt med eller hört talas om förslaget av en sammanslagning på ett eller annat sätt. Detta bl.a. genom Värmlands Folkblad och ”snacket” i korridorerna på skola eller jobb. Dock ansåg några att det borde finnas mer information om förslaget bl.a. genom nyheterna på TV.

Om en sammanslagning av Sveriges län blir en verklighet så tror majoriteten av respondenterna att Värmland som begrepp kommer att finnas kvar, även om länet försvinner. Det framgick tydligt att landskapet förknippas mer med den Värmländska identiteten än själva länet. Tre av respondenterna påpekade att:

” Värmland har ett sådant gediget varubegrepp så det tror jag står sig bra. Värmland står för så mycket mer än bara länsgränser. Jag tror att det är annorlunda för mera anonyma Län som Örebro, Medelpad osv. där det liksom inte finns så mycket som sticker ut”.

”Vissa platser har inte samma till synes självklara identitet som Värmland. T.ex. så saknar Medelpad en egentlig identitet för oss övriga svenskar. Värmland har i den utsträckningen en väldigt stark identitet. Språket och dialekten präglar även den identiteten väldigt starkt, även om man ska använda sig av sådana gränser med försiktighet”.

”Att folk känner till sitt landskap mer än sitt län har med historiska orsaker att göra. Det beror på grundskolan, (Selma Lagerlöfs Nils Holgersson) som jag tror fortfarande idag just pratar om landskapen som på något sätt kännetecknande för människors ’kynne’”.

Det framgick således att landskapet fortfarande har större betydelse för människors regionala identitet och mentala gränsdragningar, åtminstone här i Värmland där landskapet utgör en sådan stark symbolism. Vilken är då Värmlands symbolism? Vad präglar en värmlänning och vad förknippas landskapet med? Det som förknippades med värmlänning framgick vara ord som: trevliga bönder, lustig, glad trevlig, positiv, gillar att festa, tar dagen med en klackspark, kulturell, bohemisk. Det framgick att det ligger någon form av plusvärde att vara värmlänning. Respondenterna var även överens om att Värmland har ett otroligt rikt kulturliv som även det, tillsammans med skogar, tysthet, natur osv. utgör en stark symbolik för Värmland.

”Den lokala kulturen vi har här bygger på en bild av Värmland och självklart bidrar olika institut som t.ex. museet till en sådan bild. Pjäsen Värmlänningarna är den mest spelade pjäsen i Sverige och den ger uttryck för en viss identitet, likaså Fröding och Lagerlöf”.

”Vi har ju jobbat fram ett koncept med region Värmland, världen skulle må mycket bättre av lite Värmland, som vi ska marknadsföra Värmland med. Det finns en avspändhet, en vänlighet, en omtanke, glädje, det ska finnas lite mer gedigen människovänlighet än i övriga Sverige. Så tror jag att det är. Undersökningen som gjorts är så opartisk som möjligt. Sen så är ju alla människor och individer så det kan ju skilja sig mellan personer självklart”.

”Värmländsk kultur för mig är författarna, sagorna, berättandet, det mytiska som finns. Sagofigurerna är så levande här. Vi har ju kvar mycket bostäder som det har skrivits om t.ex. Selma Lagerlöfs Mårbacka. Även mycket sport och musik kommer från Värmland. Vi har mycket som är med i toppen så att säga, som står sig både i nationell och

internationell konkurrens. Det finns så mycket bra på lokal nivå, vad gäller författare, konstnärer och diktskrivare. De behöver liksom inte utmärka sig utan de bara finns där och blir glada om en och annan vill se deras verk. De har liksom inte något behov av att visa upp sig. Lågmäلت men väldigt starkt”.

När frågan om vad som symboliserar Örebro län och det kulturutbud som finns där blev det lite annorlunda svar. De flesta av respondenterna kunde egentligen inte förknippa Örebro län till någon som helst kultur och det framgick även att Örebro som stad symboliserade hela länet. Det enda kulturella om Örebro län som nämndes var Peter Flack och Hjalmar revyn, annars symboliserades Örebro av IKEA, gnällig dialekt, trista personer, platt landskap, med andra ord ansåg respondenterna att det inte fanns något plusvärde i att vara Örebroare.

”Dessvärre så är det ju Örebro som stad och det runt omkring hamnar liksom i centrum. Örebro för mig har aldrig känts välkomnande eller inbjudande. Det känns kravfyllt att vara där, man vet liksom inte riktigt hur man ska uppföra sig när man är där. Örebro har alltid haft ett storstadskomplex och har alltid legat lite före med allt vad gäller affärer och så och det tror jag svider lite i ögonen på oss Karlstadbor. Den gnälliga Örebrodialekten får ju tala för sig... Som Örebroare eller t.ex. Karlskoging så har det alltid varit självklart att man åker och handlar i Örebro eller flyttar mot Stockholmshället. Här i Karlstad drar sig folk mer åt Göteborgshället. Här i Karlstad är liksom inte Stockholm det självklara valet av storstad”.

”Kultur från Örebro län alltså? Vet inte riktigt. Hjalmar kanske... De hade väl något caféprogram eller nåt för längesedan. Jag vet inte”.

”Vet inte vad som skulle kunna vara kultur i Örebro län. Peter Flack kanske. Sorgligt att jag inte vet mer. Jag förknippar ju Örebro län mest med Örebro och där vet jag inte om det finns så mycket. Grythyttan, Hällefors och Karlskoga vet jag ju lite om men jag har svårt att förknippa de ställena med Örebro län”.

Värmland utgör en väldigt stark symbolik, enligt samtliga respondenter, både vad gäller kulturen och naturen. Detta får naturligtvis konsekvenser för en värmlänning regionala identitet och kanske till och med förklarar varför det är så stark regional identitet i Värmland jämfört med andra platser. Att värmlänningar känner stark regional identitet innebär även att det inom Värmland skapas en viss ”vi-skap” och det framgick även under intervjuerna att det finns en viss rivalitet mot Örebro län och att Örebroare ofta betraktas som ”dem”.

”Vi och dem är liksom själva definitionen av regional identitet. Det skapar både en gemenskap och en fiendskap mot någon annan. Jag tror att det handlar om kulturella gränser i första hand, även om de kulturella och administrativa ofta sammanfaller. Detta skiftar naturligtvis från situation till situation och tidpunkt samt från område till område”.

”Värmland har ju en stor gemenskap och det finns absolut en rivalitet mot Örebroare. Det är glasklart. Jag tror att oavsett var du kommer ifrån i Värmland så är du verkligen värmlänning om någon utifrån frågar. Här finns en stark gemenskap. Då är vi väldigt vi. Internt däremot så skiljer det sig väldigt mycket”.

Det framgick även att regional identitet uppfattades som något som är föränderligt över tid samt skiljer sig på olika skalnivåer. Om man är värmlänning eller inte skiljer sig beroende på vilken situation man befinner sig i. Värmlänningar tenderar att identifiera sig som värmlänningar oavsett varifrån i landskapet man kommer ifrån. De flesta respondenterna valde att kalla sig för värmlänningar framför Ortsnamnet när de reser utanför Värmland inom Sverige. Däremot så verkar identiteten skilja sig inom landskapsgränserna.

”Om man exempelvis är i Australien så kallar man sig svensk medan man här i Värmland kanske kallar sig för Kristinehamnare. Ofta blir närmaste grannen värsta fienden, t.ex. Sunne och Torsby fast om man hamnar utanför landet så är man enade vänner. Det är en fråga om sammanhang och kontext, olika nivåer”.

”Vad folk menar med sin regionala identitet, vilken vikt man lägger vid den och hur man förhåller sig till den varierar säkert en hel del. Det finns dessutom säkert många som inte alls ser sig som värmlänningar i Värmland. Många ser sig troligen mer Karlstadsbor än värmlänningar, men framför allt är nog just landskapstillhörigheten inte primär för så många om man som akademiker skulle börja räkna in kategorier som ålder, kön, intressen, familjebakgrund och (för många) nationalitet”.

”Man tänker mer globalt nu tror jag. Det beror ju på vilken nivå man är på. Man lever lokalt och jobbar globalt. Jag tror redan att det är ganska diffusa gränser, om det inte blir väldigt stora skillnader mellan regionerna. I sitt eget lilla så vill man ju t.o.m. ha sin egen gata eller sitt eget kvarter. Ju mer privat desto snävare gränser tror jag att det blir”.

Den regionala identiteten är enligt samtliga respondenter ett fenomen vilket är föränderligt över tid. Det som dock inte framkom var, hur lång tid? Då landskapet fortfarande lever kvar i vår mentala föreställning så kan det komma att handla om ganska lång tid, flera hundra år. Detta beror naturligtvis på vilken typ av identitet och lite av vilken situation det handlar om. Det var ingen som trodde att den värmländska identiteten skulle förändras p.g.a. nya administrativa gränser.

”Vad gäller en ny identitet motsvarande den regionala så är jag fullkomligt övertygad om att den är föränderlig generellt, men kanske inte för alla individer. Det behöver ju inte betyda att Värmlandsidentiteten (för de som har en sådan) dör bort, den kan ju försvagas och bli en passiv identitet som man bara bruka vid specifika tillfällen”.

”Jag tror att den bilden är föränderlig. Förr fanns det en annan föreställning av värmlänningen som hårt jobbande, klarade sig på lite osv. ungefär samma föreställning som i dagsläget finns om smålänningar. Visst förändras bilden men väldigt segt. Det tar lång tid för en sådan mental bild att förändras”.

När frågan ställdes huruvida ett sådant här beslut om en sammanslagning skall avgöras av en folkomröstning eller inte så rådde det delade meningar bland respondenterna. En del tyckte att det skulle vara helt upp till folket om en sammanslagning skulle ske, detta naturligtvis endast om det ges ut mycket och opartisk information om vad det rent konkret skulle komma att innebära att slå samman Sveriges län. Andra ansåg att det skulle vara sakkunniga som skulle avgöra saken, även om befolkningen skulle få säga sitt. En folkomröstning som inte är bindande för ett slutgiltigt beslut. De ansåg att politikerna måste få vara den avgörande parten så att de sedan kan dra åt samma håll och inte bli splittrade.

”Det måste ju finnas en mängd undersökningar osv. Olika alternativ kanske. Kanske att det ska vara en folkomröstning men kanske inte som beslutsgivande. Då kommer det att bli precis som med EU att partier splittras och politiker inte driver frågan. Det måste iallafall finnas mycket information till alla led. Till befolkning så att alla kan få vara med och tycka”.

Dessutom var de tillfrågade övertygade om att förslaget är en följd, påverkat, av vad som sker i Europa nu med olika sammanslagningar till större regioner, men att förslaget i sig nog var något som tagits fram på nationell nivå. Vilka politiska följder som följer med en sammanslagning av länen var inte alla på det klara med men en respondent sa att:

”Jag tror att det kommer att flyttas över en del ansvar vad gäller planering etc. på länsnivå. Vad gäller det lokala alltså det kommunala så tror jag att det politiska formella inflytandet kommer att minska för de mindre kommunerna”.

Varför har man i förslaget valt att slå samman just Värmland och Örebro län och varför göra en sammanslagning överhuvudtaget? Detta går naturligtvis att reda ut med hjälp av Ansvarskommitténs rapport men respondenternas åsikter angående detta är ändå väldigt intressant och värdefull information. Två av respondenterna svarade såhär:

”Ett skäl kan vara att man får starka regioner som kan gå ihop vid t.ex. bygga av motorväg som täcker flera län. Då kan man gå till länsstyrelsen gemensamt så i grunden tror jag att det handlar om ekonomiska skäl. Det blir liksom en styrka mot övermakten. Detta är ju inget nytt i Sverige. Vi har ju Västra Götaland och uppe i norr har det utförts flera försök med t.ex. Nordkalotten och Botnia regionen. Att just Örebro och Värmland i så fall ska slås samman tror jag beror på en politisk vilja att skapa en korridor från Mälardalen till Oslo. Vår första landshövding satt faktiskt i Örebro och att det skulle skapas något liknande igen är väl inte helt otänkbart. Jag tror i och för sig att det finns ett starkt kulturellt motstånd mellan Värmland och Örebro”.

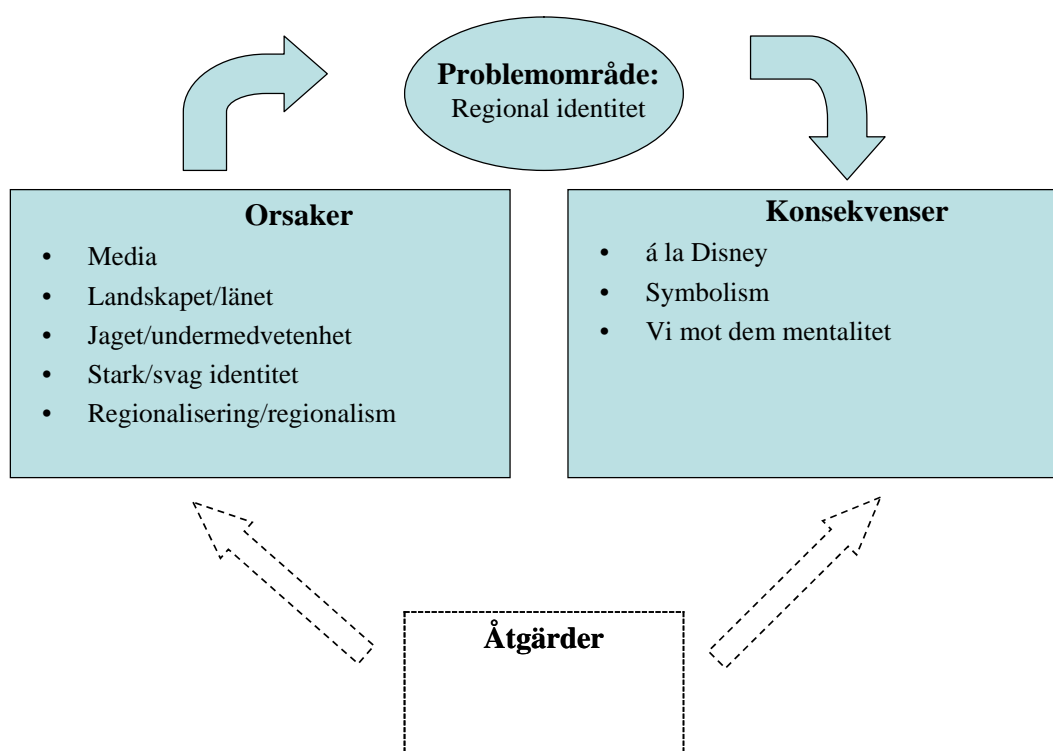
”Jag tror att det beror på att man idag ser annorlunda på funktionella regioner beroende på regionförstoringen vilket även användandet av arbetsmarknadsregioner påvisar. Att kommunerna har fått ta större ansvar för skola och vård under senare tid spelar också in, många små kommuner klarar inte av det varken ekonomisk eller planeringsmässigt och de behövs därmed större enheter. Förskjutningen mot att ge större ansvar till regionerna

för utvecklingsfrågor (som delvis har ökat i och med EU) har också betydelse, men mindre än de två övriga orsakerna. Allt prat om regioner i de nya tillväxtteorierna är mer en slags artificiell orsak, vad gäller regioner i Sverige, eftersom de teorierna huvudsakligen berör storstadsområden”.

Dessa intervjuer kommer i kapitel 5 att sedan analyseras mot de teorier som presenteras i kapitel 3 för att sedan kunna dra slutsatser av hela undersökning och på så sätt reda ut syftet och svara på frågeställningarna.

5. Analys

Analysmodellen är uppbyggd dels av de teoretiska referensramar som presenteras under kapitel 3 och dels av den empiri som samlats in. I analysmodellen finns de viktigaste begreppen samlade, vilka inverkar på regional identitet och så även Karlstadsbors identitet. De begrepp som finns med i analysmodellen är begrepp som under arbetet kommit att spegla en generell uppfattning av vad regional identitet innebär. Denna modell kommer även att ligga som grund till analysen, där jag går igenom varje punkt och förklarar dem så att läsaren också kan skaffa sig en uppfattning av vad de innebär för den regionala identiteten, och på vilket sätt de är viktiga för problemområdet. Vidare kan sedan en sammanfattning av de allra viktigaste punkterna belysas närmare i slutsatserna.

Figur 6. Analysmodell över problemområdet (egenhändigt framtagen med inspiration från skolverkets analysmodell). Källa:

(<http://www.skolverket.se/content/1/c4/21/71/analysmodell.pdf>)

Teori

5.1 Orsaker

Media

Ansvarskommittén belyser i sin rapport att media spelar en viktig roll vad gäller den regionala identiteten. De anser att det är väldigt viktigt att regionen hålls samman av regionala TV-program och Internet. Detta ska krympa de sociala avstånden. Med andra

ord kan nya identiteter formas av nya media, då dagliga regionala nyhetssändningar bidrar enligt rapporten till nya tankemönster. Lokala nyheter med efterföljande väderprognoser påverkar vårt sett att betrakta närområdet. Ansvarskommittén anser således i sin rapport att media spelar en viktig roll, vad gäller vår regionala identitet, samt att den rollen framhävs som något väldigt positivt.

Även om media är ett viktigt element för hur vår regionala identitet formas behöver inte alltid detta vara i positiv bemärkelse. Forskare som Dag Nordmark och Anssi Paasi anser att media, då även lokalmedia, är med och skapar en viss bild av den egna regionen. En bild som många gånger påverkar hur den regionala identiteten utformas samt stärker den regionala ”vi-känslan”, en känsla som förövrigt är väldigt hög i Värmland då den värmländska regionala identiteten är väldigt stark. En starkt ”vi-känsla” leder till en starkt ”vi mot dem” mentaliteten, något som ligger till grund för bl.a. främlingsfientlighet.

Landskapet/länet

Värmlands och Örebro län är inte bara grannar i dagsläget, det finns även en gemensam historia mellan länen. Länen bildade ett storlän mellan 1634 och fram till 1779 då de delades, alltså i över hundra år, något som dock inte verkar ha så stor betydelse för de Karlstadbor som intervjuades. Det är tydligt att det i Sverige, i likhet med vad Paasi skriver om den finländska identiteten, finns en starkare kultur och djupare rötter i landskapen än i länen. Länen har mest fungerat som administrativa gränser, och genom det mest varit av administrativ betydelse för människor medan landskapen spelat en större kulturell roll och då även kommit att betyda mer för vår regionala identitet. Detta är dock ett fenomen som skiljer sig ganska radikalt mellan olika landskap. Det har framkommit allteftersom i uppsatsen att Värmland är ett landskap med väldigt stark identitet, en identitet som överlevt flera hundra efter det att de gränserna försvann. Några respondenter ansåg dock att den regionala identiteten är något som är föränderligt över tid, hur lång tid framgick dock ej. Ingen av de tillfrågade trodde att den värmländska identiteten skulle förändras p.g.a. nya administrativa gränser.

En av respondenterna ansåg att: *”Att folk känner till sitt landskap mer än sitt län har med historiska orsaker att göra. Det beror på grundskolan, (Selma Lagerlöfs Nils Holgersson) som jag tror fortfarande idag just pratar om landskapen som på något sätt kännetecknande för människors ’kynne’”.*

Begreppet ”värmlänningar” är således ett begrepp som baserats på landskapet Värmland och ej länet, något som inte syns lika tydligt i landskap eller län med svagare identitet. Andra undersökningar påvisar t.ex. att Västra Götaland känns identitetslöst, då människor i länet fortfarande kallar sig göteborgare, bohuslänning eller västsvensk. Att just Värmland har så stark identitet och tradition beror mycket på det rika kulturutbud som funnits och fortfarande finns kvar. Värmland har alltid marknadsförts, både av den egna befolkningen som av media, som ett landskap med stort natur- och kulturutbud. Detta medför att de fördomar, klyschor, förutfattade meningar osv. och den stämpeln som Värmland har fått är väldigt seglivad och lever kvar och frodas i människors medvetenhet, eller undermedvetenhet och antagligen kommer att göra det en lång tid framöver.

En utav respondenterna påpekade mycket riktigt att: ” Värmland har ett sådant gediget varubegrepp så det tror jag står sig bra. Värmland står för så mycket mer än bara länsgränser. Jag tror att det är annorlunda för mera anonyma Län som Örebro, Medelpad osv. där det liksom inte finns så mycket som sticker ut”.

Även dialektala skillnader är något som utgör gränser för människor, dock inte alltid inom de administrativa som finns. Ansvarskommittén skriver här att landskap och län lär ha sin grund i människors rumsliga samhörighet och den samhörigheten har påverkats av språket och dialekter. Rapporten nämner att dialekter är viktigt och av stort intresse både språkligt och kulturellt, vilket även visas av en kartbild över de svenska dialektregionerna, något som skapar mentala gränser mellan människor då dialekter är en viktig ingrediens i vår regionala identitet.

Jaget/undermedvetenhet

Identitet och sambandet mellan olika regioner och inom regioner är ett väldigt omtalade begrepp och även vad som påverkar dessa begrepp är väldigt omdiskuterat. Politisk geografi, vilket diskuteras i kapitel 3.1 handlar om olika maktutövanden, studier av sambandet mellan makt och territorium samt, lite extremare, utövandet av denna makt för att vinna eller behärska territoriet. Forskaren Tomas Jordan menar då att geopolitiska gränser mellan vi och dem egentligen avspeglas av det egna jaget, om egenskaper som egentligen hör hemma i individen själv som tar form redan i tidig ålder och visar sig sedermera som bl.a. geopolitik, maktutövande, vi mot dem problematik, rasism osv.

Det medvetna ”jaget” hör samman med det omedvetna på det viset att det omedvetna påverkar det medvetna. Människor som blivit distraherade, på ett eller annat sätt, vid ett tidigt stadium kan komma att utveckla en svag jag- identitet och ett sätt för att stärka sin jag identitet är att förstärka kontrasterna mellan ”oss” och ”dem”. Detta genom att definiera sig själv genom att trycka på de olikheter som finns mellan sig själv och andra. Genom att känna en gruppgemenskap, tillhöra en stark grupp, organisation eller stat stärks det egna jaget samt kan stöttas upp av andra i den närmaste gemenskapen. (Alvestam & Falkemark, 1992 s 223).

För att känna en gemenskap krävs det att den ”grupp” man tillhör strävar för ett gemensamt mål eller mot ett gemensamt något/någon. Det kan, utifrån den ovanstående teorin, sägas att gränsdragningar och vi mot dem känslor snarare är ett sätt att stärka sig själv, sin egen stat, än att skydda sig mot det farliga utomstående. Eller kanske ännu hellre; jag känslan stärks när gruppen/staten går ihop och gör gemensamma satsningar för att skydda sig mot det farliga utomstående. ”Hotet mot statens gränser aktualiserar undermedvetet upplevda hot mot jagets existens, och det undermedvetna får ett mycket passande objekt att hänga upp sina projektioner på” (Alvestam & Falkemark, 1992 s 229.)

Det farliga utomstående behöver inte självklart vara ett gediget hot utan det är snarare så att med något utomstående att samarbeta mot stärks den egna känslan av ”vi”. Det är således väldigt lätt att se örebroare eller närkingar som något utomstående och på så sätt

stärka den egna värmländska identiteten som något överlägset och genuint. Även om den värmländska identiteten är stark så anses den vara en konstruerad identitet, en kulturell konstruktion som uppkommit p.g.a. olika faktorer. Identiteten lever och frodas dock fortfarande i hög grad, även om den anses vara konstruerad av vissa forskare. I Nordmarks föredrag kan bl.a. utläsas att identiteten handlar om: *"föreställningar om det egna jaget (jagbilden eller självförståelsen), om synen på andra jag, med vilken eller vilka olika grupper man känner samhörighet med och orienterar sig i förhållande till."* Paasi skriver även han att regioner, landskap och identiteter först och främst är sociala och kulturella konstruktioner.

Stark/svag identitet

Den värmländska identiteten ansågs vara väldigt stark, Värmland utgör även en väldigt stark symbolik, enligt samtliga respondenter, både vad gäller kulturen och naturen. Detta får naturligtvis konsekvenser för en värmlänning regionala identitet och kanske till och med förklarar varför det är så stark regional identitet i Värmland jämfört med andra platser. Enligt Ansvarskommitténs rapport måste människor som bor inom en region känna en identitet och tycka att beslutsfattarna för regionen verkligen representerar den regionen de bor i. Värmlänningar känner en väldigt stark identitet vilket även innebär att det inom Värmland skapas en viss "vi-skap".

Paasi menar att människor identifierar sig själva med hjälp av ett antal sociala gruppringar (etniska, religiösa, kön, ålder etc.) i vilket även territorialitet och landskap utgör en del av denna identitet, vilket betyder att gränser och identitet inte helt kan åtskiljas utan måste ses som något av en symbios. (Paasi, 1999 s 7)

Det finns någonting positivt med att vara just värmlänning. Det ligger, enligt en respondent ett visst plusvärde i att vara värmlänning, en stolthet att tillhöra den kategorin av människor, det värde och som finns i att vara värmlänning samt den tillhörigheten.

Exempelvis en utav respondenterna att:

"Vissa platser har inte samma till synes självklara identitet som Värmland. T.ex. så saknar Medelpad en egentlig identitet för oss övriga svenskar. Värmland har i den utsträckningen en väldigt stark identitet. Språket och dialekten präglar även den identiteten väldigt starkt, även om man ska använda sig av sådana gränser med försiktighet".

Vid intervjuerna var de ord och begrepp som förknippades med värmlänningen endast av positiv klang. Det framgick tydligt att det ligger något positivt i att vara värmlänning och att Örebro tvärtom stod ut som någonting negativt, beroende främst då på dialekten och, vad många ansåg, brist på bra och stark kultur. Värmlänningar tenderar att identifiera sig som värmlänningar oavsett varifrån i landskapet man kommer ifrån. De flesta respondenterna valde att kalla sig för värmlänningar framför Ortsnamnet när de reser utanför Värmland inom Sverige.

Regionalism/regionalisering

Förslaget om en sammanslagning är något som är framtaget på nationell nivå, alltså av den svenska staten, även om förslaget i mångt och mycket bygger på vad som sker i Europa med olika regionsammanslagningar. Initiativet för en sammanslagning kommer från EU där stora länder som Italien, Frankrike och Tyskland gjort vissa omstruktureringar med sina administrativa gränser. Enligt Danielsson så stärks regionernas ställning vad gäller ekonomi, legalitet och kompetens av starkare regioner, även om det kan te sig så att det lokala och det nationella inflytandet kan bli lidande p.g.a. det regionala och ett maktskifte från nationell till regional nivå kan komma att ske.

En av respondenterna ansåg med anledning av detta att:

”Jag tror att det kommer att flyttas över en del ansvar vad gäller planering etc. på länsnivå. Vad gäller det lokala alltså det kommunala så tror jag att det politiska formella inflytandet kommer att minska för de mindre kommunerna”.

Även om förslaget är framtaget på nationell nivå rör det sig således om ett beslut som avspeglar vad som händer ute i Europa och EU. De regioner som redan har slagits samman i Sverige, bl.a. Västra Götaland, är regioner som slagits samman dels för ett samarbete inom olika delar, så som landsting och infrastruktur (som t.ex. kommunikation och transport med Västtrafik) men också för att stå sig ute i Europa, hålla europeiska mått enligt EU. Det är därför lite paradoxalt att diskutera huruvida förslaget speglas av regionalism eller regionalisering då det är framtaget på nationell nivå men märkbart påverkat av både internationell som regional nivå.

Anledningarna till att Västra Götaland bildades var av geografiska, demokratiska och konkurrenskraftiga skäl. Enligt Länsstyrelsen för Västra Götalands län var en sammanslagning av denna sort ett naturligt steg då Sverige gick med i EU. Västra Götaland skapades som ett stort och slagkraftigt län, för ett bra samarbete med andra regioner runt om i Europa. Det förslag som finns om en sammanslagning av Sveriges län däremot bygger på lite andra kriterier. Ansvarskommitténs rapport nämns storlek, avstånd och identitet som de viktigaste kriterierna för en sammanslagning, vilket i större utsträckning speglar hur en sammanslagning skall vara möjlig att genomföra snarare än varför en sammanslagning skall genomföras.

Respondenterna verkade dock ha stort förtroende för våra politiker då de flesta ansåg att det skulle vara sakkunniga som skulle avgöra beslutet om en sammanslagning ska ske eller ej. Dock ville de ha en folkomröstning men kanske ej en som är bindande för ett slutgiltigt beslut. De ansåg att politikerna måste få vara den avgörande parten så att de sedan kan dra åt samma håll och inte bli splittrade.

En del tyckte dock att det skulle vara helt upp till folket om en sammanslagning skulle ske, detta naturligtvis endast om det ges ut mycket och opartisk information om vad det rent konkret skulle komma att innebära att slå samman Sveriges län.

5.2 Konsekvenser

á la Disney

Värmlands turistråd använder sig av de förutfattade meningar som finns om Värmland för att marknadsföra landskapet. I Värmland ska det finnas en avspändhet, en vänlighet, en omtanke, en glädje och en mer gedigen människovänlighet än i övriga Sverige. De fem värdeord som används för att marknadsföra Värmland är Personligt, Berättande, Omtanke, Avspänt och Humor. Dessa ord ska Turistrådet arbeta med i den nya Värmländska satsningen tillsammans med bilder av vad som anses vara riktigt Värmländskt, so t.ex. folkdräkter, fiske, skogar, ängar, avkoppling och lite äventyr.

På det här viset använder turistrådet sig av Värmlands symbolvärde, den identitet som skapats under årens lopp för att marknadsföra Värmland. Det är inte troligt att det skapas ett samhälle likt Lindsborg i USA, men det är ändå fördomarna av vad som är Värmländskt som styr marknadsföringen, med andra ord hur andra ser på Värmland och hur den Värmländska bilden skapats och formats under åren av bl.a. media. Detta gör att den identitet som finns i Värmland är då inte helt olik det som Schnells artikel om Lindsborg beskriver som det paradoxala i att försöka bevara gamla traditioner och nationalistiska tankar samt identiteter och samtidigt försöka främja turismen då turismen dels präglas av de resurser som finns på en plats och dels av den bild utomstående har av en plats. Det är ju inte alltid så att individens identitet stämmer överens med vad som marknadsförs utåt, detta beroende på att vi alla är just individer, även om vi befinner oss mitt i någon form av kollektiv identitet.

Symbolism/fördomar

Värmland symboliserar ett starkt kulturutbud med massor av kända författare, poeter, musiker och idrottare. Det märktes att respondenterna var väldigt stolta över den Värmländska kulturen och vad den står för samt kunde väldigt mycket om den.

Värmländsk kultur för mig är författarna, sagorna, berättandet, det mytiska som finns. Sagofigurerna är så levande här. Vi har ju kvar mycket bostäder som det har skrivits om t.ex. Selma Lagerlöfs Mårbacka. Även mycket sport och musik kommer från Värmland. Vi har mycket som är med i toppen så att säga, som står sig både i nationell och internationell konkurrens. Det finns så mycket bra på lokal nivå, vad gäller författare, konstnärer och diktskrivare. De behöver liksom inte utmärka sig utan de bara finns där och blir glada om en och annan vill se deras verk. De har liksom inte något behov av att visa upp sig. Lågmält men väldigt starkt”.

”Den lokala kulturen vi har här bygger på en bild av Värmland och självklart bidrar olika institut som t.ex. museet till en sådan bild. Pjäsen Värmlänningarna är den mest spelade pjäsen i Sverige och den ger uttryck för en viss identitet, likaså Fröding och Lagerlöf”.

Däremot visste respondenterna väldigt lite om den kultur som finns i Örebro län och länet förknippades med ord av väldigt negativ klang så som: gnällig dialekt, trista, och platt landskap.

Det nämndes förut att det finns en viss rivalitet mellan Värmlands och Örebro län vilket gjorde sig ganska tydligt då frågor angående kulturella skillnader ställdes. Värmland målades ofta upp som något fantastiskt både vad gäller musik, litteratur, idrott m.m. och Örebro län ansågs i mångt och mycket sakna starka symboler och en genuin kultur. Majoriteten av de tillfrågade förknippade Örebro län med någonting negativ och Värmland som någonting positiv, med positivt värde. Vid frågan vad Örebro län symboliseras av svarade några av respondenterna:

”Dessvärre så är det ju Örebro som stad och det runt omkring hamnar liksom i centrum. Örebro för mig har aldrig känts välkomnande eller inbjudande. Det känns kravfyllt att vara där, man vet liksom inte riktigt hur man ska uppföra sig när man är där. Örebro har alltid haft ett storstadskomplex och har alltid legat lite före med allt vad gäller affärer och så och det tror jag svider lite i ögonen på oss Karlstadbor. Den gnälliga Örebrodialekten får ju tala för sig... Som Örebroare eller t.ex. Karlskögare så har det alltid varit självklart att man åker och handlar i Örebro eller flyttar mot Stockholmshället. Här i Karlstad drar sig folk mer åt Göteborgshället. Här i Karlstad är liksom inte Stockholm det självklara valet av storstad”.

”Kultur från Örebro län alltså? Vet inte riktigt. Hjalmar kanske... De hade väl något caféprogram eller nåt för längesedan. Jag vet inte”.

”Vet inte vad som skulle kunna vara kultur i Örebro län. Peter Flack kanske. Sorgligt att jag inte vet mer. Jag förknippar ju Örebro län mest med Örebro och där vet jag inte om det finns så mycket. Grythyttan, Hällefors och Karlskoga vet jag ju lite om men jag har svårt att förknippa de ställena med Örebro län”.

Vi mot dem

Då Värmland har en så stark symbolik med en utpräglad regional identitet skapas det även en stark ”vi-känsla” och med en ”vi-känsla” tillkommer även ”dem”, de andra som någonting att gå ihop mot. Ju starkare gemenskap desto starkare blir misstänksamheten och ibland även hatet mot dem där borta.

Några av respondenterna påpekade att: *”Vi och dem är liksom själva definitionen av regional identitet. Det skapar både en gemenskap och en fiendskap mot någon annan. Jag tror att det handlar om kulturella gränser i första hand, även om de kulturella och administrativa ofta sammanfaller. Detta skiftar naturligtvis från situation till situation och tidpunkt samt från område till område”.*

”Värmland har ju en stor gemenskap och det finns absolut en rivalitet mot Örebroare. Det är glasklart. Jag tror att oavsett var du kommer ifrån i Värmland så är du verkligen värmlänning om någon utifrån frågar. Här finns en stark gemenskap. Då är vi väldigt vi. Internt däremot så skiljer det sig väldigt mycket”.

Enligt Newman är den generella uppfattningen av världen och ”de andra” resultatet av generationer av national socialism i vilken ”vi samhället” har uppfattats som den högst stående civilisationen. Identiteter och intressen formas i första hand genom direkta möten

människor emellan vilket gör att det geografiska avståndet spelar stor betydelse för vår identitet.

Detta gör att även om metoderna inte är lika kontroversiella så lever fortfarande grunderna kvar i hur ”vi” ser på ”de andra”, även om det i detta fall inte rör sig om skillnader på en internationell nivå utan på en nationell. De modiga upptäcksresandena, vilka beskrivs i gamla serietidningar, som konfronterade det vilda, våldsamma, arga och oberäkneliga folket skiljer sig inte så radikalt som man kanske kan tro mellan hur människan ser och tänker om andra människor i dagsläget. Människan skapar vissa symboliska platser i vilka vi anser oss höra hemma, vilket gör att de utanför ens egen symboliska plats anses som ”de andra”.

Yi-Fu Tuan skriver exempelvis att människor nästan helt uteslutande ser på världen utifrån sitt eget land vilket gör att det egna landet blir världens centrum och tolkningar sker utifrån de förutsättningar och den förförståelse vi har beroende av var vi befinner oss och vart vi anser vara hemma i världen. Detta medför naturligtvis att det egna samhället anses som något primärt, över andra samhällen och den identiteten som det medför bidrar till att skapa en form av ”vi-känsla” och understryker att det finns en skillnad mellan vi och dem. ”Vi-känslan” kan då bli så stark att den tenderar att slå över till främlingsfientlighet. Vad gäller Värmland så råder det inga tvivel om att det finns ett visst privilegium att vara värmlänning och följden av detta har då blivit att nazismen och Sverigedemokraterna har ett väldigt starkt fäste här i Värmland. ”Hets mot folkgrupp” är det brott som ökar i störst omfattning i Värmland.

6. Slutsatser

Hur påverkas Karlstadbors regionala identitet om det sker en sammanslagning av Värmland och Örebro län?

För att svara på denna fråga krävs det att begreppet regional identitet först reds ut grundligt med vad det innebär, vilka orsaker som ligger bakom samt vilka konsekvenser begreppet kan få för samhället, individen och grupper. I analysen beskrevs olika faktorer som orsaker och konsekvenser där media, landskapet/länet, jaget, stark/svag identitet och regionalisering/regionalism beskrivs som orsaker och á la Disney, symbolism och ”vi mot dem” beskrivs som konsekvenser. Den regionala identiteten, så även karlstadbors identitet, påverkas således av samtliga orsaker som har påträffats och konsekvenserna kan då bli de som presenteras i analysmodellen.

Media exempelvis nämns av Ansvarskommittén som ett viktigt medium för den regionala identiteten, därför att den hjälper till att hålla samman en region med hjälp av bl.a. lokala nyhetssändningar. Effekten behöver dock inte bli positiv då media är med och skapar en bild av den egna regionen som i stor utsträckning påverkar regionens ”vi-känsla” något som kan ligga till grund för främlingsfientlighet.

Den regionala identiteten som finns bland de intervjuade är väldigt starkt förankrad i Värmland som landskap och ej som län. Även om Värmland har varit ett län i flera hundra år lever ändå den värmländska landskapsidentiteten kvar, detta p.g.a. att länet mest ses som en administrativ gräns och landskapet är mer folkligt, mer kulturellt betingat. Karlstadbors identitet som värmlänningar är så pass stark därför att den värmländska identiteten är en av de riktigt starka landskapsidentiteter som finns i Sverige. Värmlänningar är stolta över sin identitet och sitt landskap och kallar sig gärna för just värmlänningar när de är utanför landskapets gränser. Begrepp som ”från Värmland” och värmlänning används i stor utsträckning även om vederbörande kommer från Karlstad eller Sunne osv., då att jämföra med andra platser där människor gärna presenterar sig via vilken stad man kommer ifrån och inte landskapet.

Det ligger någonting positivt i att kalla sig för värmlänning och det finns en stark gemenskap i Värmland. En gemenskap som under åren byggts upp av de faktorer som presenteras i analysmodellen, vilka har skapat denna gedigna symbolism som Värmland och värmlänningar utstrålar. En sammanslagning av Värmlands och Örebro län är således något som inte kommer att påverka Karlstadbors identitet som värmlänningar i någon större utsträckning då Värmland är ett sådant gediget varumärke i sig med väldigt starka rötter och en ingrodd kultur. Den regionala identiteten ”att vara värmlänning” kommer att leva kvar trots nya gränsdragningar för olika administrativa ändamål då människors mentala gränser inte behöver följa, och inte heller gör det, de administrativa gränser som finns.

På vilket sätt har hänsyn tagits, vad gäller Karlstadbors regionala identitet, i Ansvarskommitténs rapport? Är den hänsynen i så fall tillräcklig?

Detta förslag är en direkt avspeglning av de olika regionsammanslagningarna som sker ute i Europa med några av de mäktigaste länderna, bl.a. Tyskland, Italien och Frankrike. Vilket betyder att även om förslaget är framtaget på nationell nivå så är det helt klart p.g.a. vad som händer i Europa och hur EU ser på sådan regionpolitik. Det nya Europa speglar ett Europa där allt större regioner bildas med en form av maktfördelning från nationell till regional nivå. Med en sådan sammanslagning kommer antagligen en del ansvar att flyttas över, t.ex. vad gäller planering av infrastruktur och dyl. till länsnivå. Detta kan även komma att te sig så att det lokala politiska inflytandet kan komma att bli lidande på bekostnad av det regionala.

Förslaget är framtaget med hänsyn till vad det är, en administrativ gräns. Då denna gräns inte utgör någon större skillnad i Karlstadbors identitet som värmlänningar har heller inte någon större hänsyn tagits till huruvida det finns en viss rivalitet mellan exempelvis de två centralorterna Karlstad och Örebro. Det finns vissa kriterier i Ansvarskommitténs rapport för hur man ska gå till väga för att bevara den regionala identiteten i så stor utsträckning som möjligt men knappast något som grundligt beskriver vad regional identitet är för något fenomen och hur det uppkommer, vad som påverkar det och vilka konsekvenser det kan komma att få, framför allt då om det ej tas i beaktande vid en sån här stor omstrukturering. Regional identitet är så mycket mer än en karta som påvisar landskap och dialektala skillnader. Det krävs stora studier inom en massa olika områden för att förstå begreppet och denna uppsats har endast tagit med de faktorer som ansetts vara viktiga för just detta problemområde. Det finns således mycket kvar att gräva i för att till fullo förstå och kunna hantera begreppet regional identitet. Jag menar då att även om den hänsynen som tagits till regional identitet i Ansvarskommitténs rapport kan verka ganska knapphändig så spelar det ingen större roll då Karlstadbors värmländska identitet knappast kommer att ändras beroende av en ny gränsdragning, då den mentala gränsen har betydligt djupare rötter än den administrativa. Exempelvis kan nämnas att bildandet av Västra Götaland inte påverkade människors regionala identitet nämnvärt, då människor fortfarande identifierar sig som göteborgare, bohuslänningar osv. och inte som t.ex. västra götälänningar.

Vad symboliserar Örebro län för Karlstadbors?

Karlstadbors har som värmlänningar en väldigt stark koppling till landskapet. Det finns en stolthet i att vara värmlänning och att tillhöra just den kategorin av människor. Värmlänningar kan sin kultur och håller hårt på "de sina" vad gäller det mesta. Det som kommer från Värmland anses lite bättre än vad som kommer från andra platser vad gäller exempelvis sport, finkultur, musik osv.

Då Värmland utgör en sådan stark symbolism för den identitet som finns här skapas även en stark gemenskap. För att en stark gemenskap ska skapas, med andra ord en "vi-känsla", krävs det att det finns något gemensamt att sträva mot, något mål eller något att rikta in sig på. Detta kan i många fall leda till att det blir "de andra", de som inte är värmlänningar som blir det gemensamma målet att rikta in sig på. Ofta så blir då rivaliteten som störst med närmsta grannen precis som den är i vissa delar inom

Värmlands gränser mellan olika mindre städer som ligger nära varandra. Även om Örebro och Värmlands län en gång i tiden utgjorde samma län så är de nu närmsta grannar och även i många aspekter rivaler.

Örebro län symboliseras nästan uteslutande av staden Örebro, vilket då kan vara en direkt koppling till själva namnet på länet, en stad som betraktas lite med avund av de tillfrågade. Örebro är lite större, har lite större utbud och ligger lite längre fram i tiden vad gäller många frågor och detta svider lite i ögonen på Karlstadbor. Medan samtliga respondenter berättade vitt och brett, med stolthet, om det rika kulturliv som finns i Värmland och allt bra som kommer därifrån så var de bristande kunskaperna om Örebro län minst lika tydliga, om inte tydligare. Örebro län symboliserar inte mycket mer än själva centralorten och om den kunde inte respondenterna särskilt mycket. De ord som framkom om Örebro län under intervjuerna var knappast av positiv mening och det framgick tydligt att det ligger något positivt i att vara värmlänning och tvärtom något negativt att komma från Örebro. Detta främst då beroende på dialekten och vad många ansåg brist på en stark kulturell bakgrund, något som däremot finns i Värmland.

Sammanfattningsvis så kopplade respondenterna Örebro län till staden Örebro, där ord som gnällig, tråkig och platt landskap förekom frekvent. Respondenterna hade väldigt lite förståelse för den kultur som förekommer i Örebro län och skämtade om hur den enda kulturen som finns därifrån är Peter Flack och det är inte så värst mycket. Örebro län har således inga starka symboler enligt respondenterna, då majoriteten inte kunde nämna något med kulturell anknytning därifrån.

7. Vidare frågor och slutdiskussioner

Hur påverkar fördomar från människor med ett utifrån perspektiv vår identitet, dvs. lever värmlänningar upp till myten om sig själva? Är det de fördomarna vi baserar vår identitet på eller skapar vi vår egen identitet oavsett vad människor runt omkring sätter oss i för fack?

Vad beror det på att karlstadbor inte känner till så mycket om Örebro och Örebro län? Beror det på att det inte finns så mycket kultur från Örebro län eller beror det helt enkelt på att värmlänningar inte känner till den kultur som kommer därifrån? Vad beror i så fall det på? Är det att Värmland har en så pass stark symbolik med invånare med stark regional identitet som mest ser till ”det egna” och inte bryr sig så mycket om vad som händer utanför landskapets gränser eller beror det på något helt annat?

Även om arbetet är utfört och uppsatsen nu skriven så finns det många frågetecken kvar att rätta ut vad gäller problematiken kring regional identitet och gränser av olika slag.

Bilaga 1

Intervjufrågor 1

1. Kön?
2. Ålder?
3. Hur länge har du varit bosatt i Karlstad?
4. Födelseort?
5. Sysselsättning?
6. Har du hört talas om ett förslag där Sveriges län ska slås samman till nio regioner?
Var har du fått den informationen ifrån?
7. Vad tror du händer med Värmland som begrepp om länsgränserna försvinner?
8. Hur ställer du dig till en eventuell sammanslagning? Positiv? Negativ...?
9. Tycker du att ett sådant förslag om en sammanslagning av Sveriges län ska beslutas av en folkomröstning eller inte?
10. Identifierar du dig som "värmlänning" i Övriga Sverige? Om inte, varför? Om du gör det, tror du att den identiteten försvinner om länsgränserna försvinner?
11. Vad är Värmland för dig? länet eller landskapet?
12. Vad tror du Värmland symboliseras av för övriga Sverige?
13. Vad symboliserar Örebro län för dig?
14. Vad är Värmländsk kultur för dig?
15. Vad är kultur från Örebro län för dig?
16. känner du någon "vi-skap" i Värmland? I så fall, känner du någon rivalitet mot Örebro län? Vad består den rivaliteten av?
17. Kan du tänka dig att pendla till/från Örebro län?
18. Kan du tänka dig att flytta till Örebro län?

Bilaga 2

Intervjufrågor 2

1. Vilka faktorer påverkar vår regionala identitet? (ev. hur formas vår regionala identitet? Paasi t.ex. skriver om hur media är med och formar identiteten och landskapet)
2. Tror du att den regionala identiteten skiljer sig i stor utsträckning inom en och samma region (t.ex. inom Värmlands län)?
3. Det är lätt att man utgår ifrån att det finns en regional identitet för att folk kallar sig värmlänningar i vissa sammanhang men vad består den i?
4. På vilket sätt tror du en Karlstadbo presenterar sig om denne befinner sig i (hur starkt står sig namnet Karlstad mot övriga nivåer?):
Övriga Värmland?
Närke/Örebro?
Övriga Sverige?
Eurpa/Världen?
5. Kan man över tid komma att acceptera en ny form av identitet och i så fall hur lång tid tar det ungefär? När suddas de gamla gränsdragningarna ut ur människors mentala bild?
6. I vilken utsträckning påverkas ”vi-samhället” eller ”vi mot dem” mentaliteten av vår regionala identitet? Av administrativa gränser? Av mentala gränser? Andra gränser?
7. Vilka tror du är de största anledningarna till en eventuell sammanslagning av Sveriges län? Varför tror du att detta har kommit på tal? Varför tror du att förslaget innefattar att just Värmland och Örebro län ska slås samman? Geografiskt? Kulturellt? Historiskt?
- 8.a. Vilken typ av symbolism tror du Värmland och Karlstad utstrålar?
- 8.b. Se ovan Närke och Örebro?
9. Tror du att det skulle bli någon form av maktskifte från exempelvis nationell till regional nivå om en sammanslagning av länen sker? Vad händer t.ex. i så fall med det lokala inflytandet?
10. Tror du att förslaget om en sammanslagning är en bieffekt av de europeiska sammanslagningar som skett, bl.a. i Italien, Tyskland och Frankrike?
11. Om ja, tror du då att förslaget ä framtaget i Europa eller på nationell nivå?
12. Flera forskare anser att landskapen har större betydelse än länen för människors regionala identitet. Upplever du också det? Hur då? Om inte, varför?

13. Övrigt? Något du vill tillägga? Stryka? Osv....